

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
„COSTIN C. KIRIȚESCU”

Vol. 51/2003

Colectia
BIBLIOTECA ECONOMICĂ

Seria
***Probleme
economice***

**STRATEGII PE TERMEN
MEDIU ȘI LUNG
PRIVIND DEZVOLTAREA
REGIONALĂ
ÎN ROMÂNIA,
ÎN PERSPECTIVA
ADERĂRII LA UNIUNEA
EUROPEANĂ**

Dorin JULA – coordonator proiect
Carmen Beatrice PĂUNA, Ileana DUMITRESCU

ISBN 973-85935-9-X

Centrul de Informare și Documentare Economică

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
INSTITUTUL DE PROGNOZĂ ECONOMICĂ

**STRATEGII PE TERMEN MEDIU ȘI LUNG
PRIVIND DEZVOLTAREA REGIONALĂ
ÎN ROMÂNIA, ÎN PERSPECTIVA
ADERĂRII LA UNIUNEA EUROPEANĂ**

Centrul de Informare și Documentare Economică
București, 2003

Volumul de față prezintă tema
“Strategii pe termen mediu și lung privind dezvoltarea regională în România,
în perspectiva aderării la Uniunea Europeană”
realizată de Institutul de Prognostic Economică

**în cadrul
Programului Național de Cercetare CERES.**

Proiectul Institutului Național de Cercetări Economice al Academiei Române
“**Modelarea politicilor economice în perspectiva integrării în Uniunea
Europeană și fundamentarea restructurării economiei României în contextul
tranziției spre o nouă Europă**”.

Contract 155/2001
Etapa a II-a/2002, P4

Dr. Dorin JULA – coordonator proiect
Dr. Carmen Beatrice PĂUNA
Ileana DUMITRESCU

Colaboratori externi
Dr. Dorel AILENEI
Dr. Cornelia PĂRLOG

Editat de CENTRUL DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE ECONOMICĂ
REDACTOR-ȘEF - VALERIU IOAN FRANȚ
SECRETAR GENERAL DE REDACȚIE - AIDA SARCHIZIAN

REDACTOR: ANCA CODIRLĂ
Concepție grafică, machetare și tehnoredactare: VICTOR PREDĂ
CIDE/PROBLEME: Pro51_03.doc

Redacția și administrația: București, Calea 13 Septembrie nr. 13, sectorul 5,
cod poștal 76 117, telefon: 0040-1-411 60 75, telefax: 0040-1-411 54 86
Adresa poștală: București 5, căsuța poștală 5 - 72

Materialele cuprinse în acest buletin pot fi reproduse numai cu aprobarea
conducerii Institutului Național de Cercetări Economice

Volumele seriei pot fi identificate și comandate fie în colecție anuală, respectiv ISSN 1222 - 5401,
fie pe fiecare titlu în parte, respectiv pe ISBN alocat fiecărui volum.

Pentru volumul de față: ISBN - 973 - 85935 - 9 - X

CUPRINS

Capitolul 1	
PRINCIPII ALE POLITICILOR DE DEZVOLTARE REGIONALĂ	5
1.1. Considerații generale	5
1.2. Principii ale analizei regionale	5
1.3. Principii ale politicilor de dezvoltare regională	6
1.3.1. <i>Principiul unității teritoriului național</i>	7
1.3.2. <i>Principiul descentralizării</i>	9
1.3.3. <i>Principiul competenței</i>	11
1.3.4. <i>Principiul concurenței</i>	13
Capitolul 2	
OBIECTIVE ALE STRATEGIILOR DE DEZVOLTARE REGIONALĂ	15
2.1. Atenuarea dezechilibrelor în dezvoltarea regională	15
2.2. Susținerea teritorială a proceselor macroeconomice și a priorităților naționale	16
2.3. Obiective ale strategiilor de dezvoltare regională în România	18
Capitolul 3	
STRATEGII DE DEZVOLTARE REGIONALĂ PENTRU ROMÂNIA	25
3.1. Reguli generale privind elaborarea strategiilor regionale	25
3.2. Orientări recente în politicile regionale	26
3.3. Scenarii prospective privind dezvoltarea regională	29
3.3.1. <i>Scenariul de dezvoltare regională bazat pe perspectiva coordonării</i>	31
3.3.2. <i>Scenariul de dezvoltare regională fundamentat pe perspectiva pieței libere</i>	32
Bibliografie	35

Capitolul 1

PRINCIPII ALE POLITICILOR DE DEZVOLTARE REGIONALĂ

1.1. Considerații generale

Problema atenuării dezechilibrelor regionale și, în general, a susținerii proceselor de dezvoltare regională reapare, în ultimul timp, ca o preocupare majoră atât în studiile de specialitate, cât și în analizele destinate fundamentării măsurilor de politică economică și socială. Cel puțin în Europa, explicațiile interesului crescând pentru astfel de preocupări constă în menținerea - uneori chiar agravarea - unor dezechilibre apărute în perioadele anterioare, sau o percepție nouă asupra acestora în actualul context economic, social și politic. Pe de altă parte, interesul actual pentru problemele regionale este determinat de necesitatea abordării și rezolvării în cadrul politicilor economice naționale a unor dificultăți noi generate în contextul proceselor de restructurare și reformă declanșate în regiunile centrale și estice ale continentului iar, în cazul țărilor dezvoltate din vestul continentului, preocupările în domeniul politicilor regionale s-au intensificat ca urmare a problemelor apărute în legătură cu procesele implicate de integrarea economică și politică. Se consideră că cea mai bună descriere care se poate da acestor politici este aceea de a spune că ele sunt destinate, în esență, realizării unui *mai bun echilibru* între condițiile economice și sociale care există în diferitele părți ale țării.

Pornind de la aceste elemente, afirmăm faptul că strategiile de dezvoltare regională se construiesc pornind de la scenarii prospective privind evoluția proceselor economice, sociale, politice din spațiul respectiv. Utilizarea scenariilor prospective oferă strategiilor regionale coerență și realism. Fundamentarea deciziei prin analize prospective privește, cel puțin, două obiective: pe de o parte, identificarea elementelor care susțin evoluția economiei regionale în sensul dorit și, pe de altă parte, identificarea factorilor de blocaj. Scopul previziunilor privind dezvoltarea regională constă tocmai în orientarea acțiunii agenților economici implicați în acest proces. Dacă afirmăm această idee generală, atunci admitem și consecința: pentru a putea fundamenta elaborarea strategiilor de dezvoltare regională, analizele prospective trebuie să țină seama în propriul proces de fundamentare de obiectivele, principiile și posibilitățile (instrumentele) de susținere a acestor strategii de dezvoltare.

1.2. Principii ale analizei regionale

Experiența elaborării studiilor regionale a dus la realizarea unei anumite convergențe metodologice în domeniul analizei spațiului. Din acest consens,

obținut în special în sfera practicii elaborării investigațiilor regionale, au fost degajate progresiv cinci principii - comandament¹: principiul interdependenței; principiul asimetriei; principiul alotopic; principiul antrenării; principiul topologic.

Potrivit acestor principii, în elaborarea analizelor regionale, trebuie să se țină seama, în primul rând, de faptul că activitățile care se desfășoară într-un spațiu dat sunt *interdependente* și, deci, fenomenele de consum, producție, investiții ș.a. nu pot fi studiate separat.

Potrivit unui alt principiu, spațiul nu este organizat uniform, ci după o structură ierarhizată și, drept urmare, relațiile spațiale interdependente sunt *asimetrice*. Există, de exemplu, o ierarhie a bunurilor și serviciilor corespunzătoare ierarhiei centrelor care le produc și le distribuie: bunurile și serviciile cotidiene sunt furnizate în majoritatea localităților chiar de talie relativ redusă, în timp ce serviciile rare, de care este nevoie doar în mod excepțional, nu există decât în centrele mari (unde funcționarea acestora este asigurată de numărul mare de clienți potențiali).

De asemenea, în multe cazuri, fenomenele economice care se desfășoară într-un spațiu dat au drept cauză factorii localizați în alte spații. Acest principiu, denumit *alotopic* (din limba greacă *allos* - alt și *topos* - loc), explică, de exemplu, fenomenele migrației care se bazează pe compararea avantajelor și inconvenientelor prezente în două locuri diferite din spațiul considerat și, totodată, fundamentează procesele denumite "de decuplare" între localizarea surselor de materii prime, a centrelor de producție și a piețelor de desfacere.

În proiectarea strategiilor de dezvoltare regională trebuie analizate consecințele manifestării efectului de *antrenare*. Se cunoaște faptul că localizarea unei activități importante într-un anumit spațiu atrage în zona respectivă și alte investiții (de exemplu, în domeniul infrastructurii), reorientează fluxurile de transport și fluxurile migrației, stabilizează forța de muncă locală, de asemenea, prin creșterea veniturilor redimensionează și chiar reorientează diferite segmente ale pieței bunurilor de consum etc.

În sfârșit, orice strategie regională trebuie să ia în considerare elemente care țin de *topologia* spațiului respectiv, cum ar fi distanțele sau densitățile diferitelor componente (naturale sau construite), zonele ușor accesibile sau inaccesibile pentru anumite activități, structuri socioumane etc.

1.3. Principii ale politicilor de dezvoltare regională

Elaborarea strategiilor de dezvoltare regională impune, ca primă etapă, definirea complexă a domeniului analizat. Aceasta presupune, pe de o parte, încadrarea studiului în genul proxim metodologic și conceptual, iar, pe de altă parte, delimitarea caracteristicilor specifice obiectului supus analizei.

În acest context apare necesitatea elaborării atât a unor principii generale, care să creeze cadrul global al desfășurării activităților (economice, sociale, politice, administrative etc.) în teritoriu, cât și a unor reguli generale și ipoteze cu

---

¹ Bailly, A.,S., Guesnier, B., Paelinck, J.,H.,P., Sallez, A. - *Comprendre et maîtriser l'espace*, G.I.P. RECLUS, Montpellier, 1988, p. 29.

valoare de principiu care să fundamenteze conceperea și aplicarea strategiilor de dezvoltare regională.

Din prima categorie, ca principii generale, vor fi prezentate, în continuare:

1. *principiul unității teritoriului național*, principiu care, pe de o parte, afirmă caracterul global și nediscriminatoriu al strategiilor regionale, iar, pe de altă parte, delimitează natura atribuțiilor colectivităților locale, ca factori de decizie în elaborarea și aplicarea strategiilor de dezvoltare regională;
2. *principiul descentralizării*, care, la rândul său, creează cadrul general al partajării atribuțiilor între administrația centrală și cea locală, a difuzării puterii de decizie spre diferitele structuri teritoriale;
3. *principiul competenței*, care afirmă existența solidarității locale, prin depășirea stării de simplă vecinătate, ca urmare a manifestării unor interese comune, specifice și recunoaște, în virtutea acestui fapt, existența atât a unor afaceri locale cât și a capacității colectivităților teritoriale de a le administra;
4. *principiul concurenței*, al nonintervenției administrative în desfășurarea proceselor economice, principiu care limitează sfera măsurilor de politică regională la cele compatibile cu mecanismele pieței și partajează domeniile de intervenție între administrație (locală sau centrală) și capitalul privat.

În al doilea rând, pot fi identificate unele reguli generale și ipoteze cu valoare de principiu pe care se bazează elaborarea oricăror strategii de dezvoltare și, în particular, strategiile de dezvoltare regională:

- legile generale ale localizării activităților (legea celui mai mic efort sau legea lui Zipf, legea avantajului maxim);
- regulile care orientează procesul de elaborare a strategiilor regionale (definirea cadrului natural și a contextului economic, social și politic, intern și extern regiunii, fixarea obiectivelor, a metodelor și mijloacelor de realizare, definirea condițiilor unei cooperări active cu populația locală ș.a.);
- principii ale analizei spațiului amenajat (principiul interdependentei, principiul asimetriei, principiul alotopic, principiul antrenării, principiul topologic) ș.a.

1.3.1. Principiul unității teritoriului național

Considerăm că în fundamentarea și elaborarea strategiilor de dezvoltare regională unitatea teritoriului național se impune ca un principiu general din cel puțin două considerente. În primul rând, este necesar să se pornească de la afirmarea caracterului global și nediscriminatoriu al oricărei strategii regionale. În al doilea rând, trebuie avut în vedere principiul constituțional în virtutea căruia orice acțiune în domeniul economic, politic, administrativ, social etc., care, într-o anumită formă, ar aduce o atingere caracterului unitar, indivizibil și inalienabil al teritoriului național (evident și/sau suveranității și independenței naționale) este sancționată de autoritatea publică, iar actele juridice care ar însoți sau fundamenta asemenea acțiuni sunt nule de drept.

În ceea ce privește primul aspect, pornim de la constatarea că unul dintre principalele argumente ale necesității elaborării studiilor și a strategiilor regionale îl

constituie dezechilibrele în dezvoltarea economică și socială sau în dotarea cu diferite elemente de potențial economic. În elaborarea analizelor și strategiilor regionale, aceste decalaje în dezvoltare sau în potențialul economic, implică necesitatea unor abordări diferențiate pentru fiecare element din teritoriu.

Dar, chiar în condițiile în care se pornește de la afirmarea necesității unor abordări asimetrice a problemelor teritoriale, considerăm că, fără a veni în contradicție cu această cerință, trebuie să se urmărească asigurarea unui *caracter unitar, global și nediscriminatoriu* al strategiilor de dezvoltare regională.

Considerăm că acest lucru este necesar, avându-se în vedere multiplele corelații și interdependențe care se stabilesc între diferitele structuri teritoriale, astfel încât, orice acțiune de susținere a dezvoltării într-un punct oarecare din spațiul național va avea, pe de o parte implicații care depășesc nivelul strict local, iar, pe de altă parte, consecințele unor asemenea acțiuni se vor manifesta în domenii diferite (economice, sociale, demografice, culturale etc.). Aceasta implică elaborarea strategiilor regionale într-o viziune globală.

Indiferent de forma de organizare la nivel administrativ (deci inclusiv în cazul organizării administrative pe baza unor structuri federative și, cu atât mai mult, în cazul organizării unitare a teritoriului), caracterul unitar al teritoriului național impune trăsături asemănătoare pentru strategiile din domeniul regional. Totodată, măsurile specifice elaborate în mod diferențiat, în funcție de specificul problemelor din fiecare regiune, încadrându-se într-o concepție unitară, au un caracter global și nediscriminatoriu. Aceasta, în sensul că strategiile regionale acoperă întregul spațiu național, iar caracteristicile de asimetrie ale acțiunilor concrete nu generează în teritoriile complementare efecte contrare celor din teritoriile vizate prin măsurile respective.

De asemenea, considerăm că în procesul de elaborare a strategiilor regionale este necesar să fie avut în vedere și un alt aspect, derivat din aplicarea principiului unității teritoriului național: partajarea competențelor și a atribuțiilor între diferitele structuri organizatorice implicate.

Dacă, într-o formulare sau alta, principiul potrivit căruia teritoriul statului este unitar, indivizibil și inalienabil este acceptat de legislațiile naționale și deci aceste caracteristici nu constituie obiect al negocierilor dintre stat și colectivitățile teritoriale sau alte grupuri de interese, modul concret de partajare a competențelor și natura acestora cunosc o diversitate de experiențe pe plan internațional. Această stare de fapt își are explicația, pe de o parte în tradițiile istorice ale unei țări sau a alteia, în primul rând cele privind organizarea administrativă a teritoriului, în cultura, privită în sens larg și în modul de viață al popoarelor, inclusiv în sentimentul unității naționale.

Pe de altă parte, diversitatea de opțiuni constituționale majore este, deseori, asociată unor circumstanțe istorice excepționale. Spectrul practicilor internaționale are, în această ultimă abordare, drept criteriu de diferențiere a țărilor modul de raportare și apropiere de unul dintre poli organizării statale: unitatea statală sau federalismul.

Aceste aspecte influențează modul concret de partajare a atribuțiilor între administrația locală și centrală, inclusiv în domeniul fundamentării și elaborării strategiilor regionale de dezvoltare. Însă, indiferent de structura organizării la nivel

administrativ (unitară sau federală), *caracterul unitar și indivizibil al teritoriului național impune o limitare a competențelor și a atribuțiilor colectivităților locale*. Numai în măsura în care aceste competențe «sunt pur administrative, colectivitățile descentralizate sunt compatibile cu indivizibilitatea statului»¹.

Enunțul prezentat consacră ideea că orice acțiune de creare pe teritoriul național a unor entități care ar avea drepturi și sarcini specific statale (legislative, juridice, apărare ș.a.) este exclusă din principiu.

În general, modul în care se face partajarea atribuțiilor între administrația centrală și colectivitățile locale, fiind considerat drept o opțiune majoră a administrației publice naționale, este stabilit prin constituție, iar reglementarea efectivă a modului de organizare a teritoriului, a administrației locale, precum și regimul general privind autonomia locală se realizează prin legi organice.

Pentru România, unitatea teritoriului național și unitatea statului sunt principii constituționale:

- «România este stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil» (*Constituția României*, 1991, titlul I, Principii generale, art. 1, alin. 1).
- «Teritoriul României este inalienabil» (*Constituția României*, 1991, titlul I, Principii generale, art. 3, alin. 1).

Conform principiilor enunțate mai sus, administrația publică în unitățile teritoriale - întemeiată pe descentralizarea serviciilor publice, eligibilitatea autorităților, consultarea cetățenilor în problemele de interes deosebit, autonomia în ceea ce privește organizarea și funcționarea administrației locale, cât și în gestionarea, sub proprie responsabilitate a intereselor colectivităților pe care le reprezintă:

- «nu poate aduce atingerea caracterului de stat național unitar al României» (*Legea administrației publice locale*, nr. 69/1991, Dispoziții generale, art. 1, alin. 3).

1.3.2. Principiul descentralizării

Pe lângă argumente care țin de necesitatea unei organizări pe principii democratice a societății și cele care derivă din imposibilitatea tehnică a unei centralizări absolute (multiplicarea sarcinilor ar duce la blocarea administrației centrale), se consideră că deciziile de interes local trebuie să fie luate pe plan local, având în vedere așa-numita teoremă a descentralizării. Aceasta afirmă faptul că *oferta descentralizată a unui serviciu public poate fi mai eficientă decât oferta centralizată în măsura în care se bazează pe o mai bună apropiere de preferințele consumatorilor și ține mai bine seama de deosebirile locale*².

¹ Annie Gruber - *La décentralisation et les institutions administratives*, Edition Armand Colin, Paris, 1986, p. 24.

² Această formulare, cunoscută sub numele de *teorema descentralizării* este atribuită lui W. Oates. Vezi în acest sens J.P. de Gaudemar - *Aménagement du territoire* (cap.51) în: *Encyclopédie économique*, Edition Economica, Paris, 1990.

Există două tehnici de gestiune care permit difuzarea în teritoriu a puterii de decizie: desconcentrarea și descentralizarea.

Diferența esențială între desconcentrare și descentralizare ține de statutul organelor care beneficiază de această redistribuire a puterii de decizie.

Desconcentrarea se poate defini ca o tehnică de realizare practică a centralizării. În cadrul acesteia, în structurile teritoriale sunt numiți agenți ai puterii centrale, în fața căreia răspund și pe care o reprezintă în circumscripții, fără a aduce prejudicii unității puterii. Relația care se stabilește între autoritatea centrală și autoritatea locală este aceea de subordonare, autoritatea centrală dispunând de largi prerogative în ceea ce privește nominalizarea, revocarea sau sancționarea reprezentanților săi locali, emite instrucțiuni de aplicare a deciziilor și își exercită controlul fie prin aprobarea prealabilă a actelor de decizie, fie prin posibilitatea de a le reformula, suspenda sau anula. «Într-un regim centralizat și desconcentrat, administrarea se face de către puterea centrală, dar aceasta se apropie de cei administrați fără a pierde nimic din unitatea sa și din vocația sa de administrator»¹.

Spre deosebire de desconcentrare, descentralizarea este « o tehnică de organizare și de gestiune administrativă care constă în încredințarea puterii de decizie efectivă unor instituții, altele decât agenții puterii centrale, și care, în consecință, nu sunt supuse unei subordonări ierarhice față de administrația de stat »². În consens cu principiul unității teritoriului național, puterea de decizie se referă numai la acte de natură administrativă, oricare ar fi forma de descentralizare adoptată.

De altfel, în toate cazurile, puterea de decizie nu se exercită decât în conformitate cu legile statului, care asigură și controlul respectării legalității.

În literatura de specialitate, dedicată problemei descentralizării, sunt semnalate unele confuzii care apar cu o frecvență mai mare, în special atunci când sunt analizate comparativ și doar pe criterii juridico-administrative diverse experiențe naționale în acest domeniu³.

În primul rând, este vorba despre confuzia dintre federalism și descentralizare. Evident, cele două noțiuni sunt diferite, federalismul reprezentând o opțiune constituțională de organizare a statului. În această situație este mai ușor de analizat comparativ nivelul de descentralizare raportat pe de o parte la structuri federale și separat în cazul statelor organizate unitar.

O altă confuzie este cea dintre descentralizare și regionalizare. Unele țări (Italia, Spania ș.a.) le recunosc regiunilor o puternică autonomie - fără a se ajunge la federalizare - iar acest lucru nu implică în mod necesar o descentralizare la nivel inferior.

Descentralizarea se poate realiza practic în două forme: descentralizarea teritorială și descentralizarea funcțională.

---

¹ Annie Gruber - *La décentralisation et les institutions administratives*, Edition Armand Colin, Paris, 1986, p. 22.

² Idem, p. 120.

³ O enumerare a unora dintre aceste confuzii este prezentată în lucrarea lui Xavier Fröge - *Descentralizarea*, Editura Humanitas, București, 1991, p. 38.

Descentralizarea teritorială are o determinare geografică și vizează modul de gestiune și organizare a colectivităților locale. În această accepțiune, colectivitatea locală se definește ca fiind o porțiune din teritoriul național și presupune o delimitare geografică precizată.

Descentralizarea teritorială pornește de la recunoașterea existenței unor interese locale specifice, distincte, dar nu în contradicție cu interesele naționale. Practic, această recunoaștere se realizează prin acordarea de personalitate juridică unităților teritoriale și prin crearea condițiilor de gestiune autonomă a afacerilor locale. Administrarea colectivităților este asigurată prin organe deliberative și executive proprii.

Potrivit principiului descentralizării, între administrația centrală și cea locală nu există o relație de strictă subordonare, de comandă. Fiecare colectivitate locală este o persoană juridică de drept public, care însă, în virtutea principiului unității teritoriului național nu are competențe specific statale (legislative, juridice, de apărare ș.a.), sau aceste competențe sunt limitate (pentru statele organizate pe principii federative). Mai mult, în cazul statelor organizate unitar, administrația centrală, prin reprezentanții săi locali, are atribuții de supraveghere a acțiunilor și a actelor emise la nivelul colectivităților teritoriale, pentru asigurarea coerenței globale a administrației naționale.

Pe de altă parte, potrivit unui principiu al competenței, orice transfer de atribuții trebuie să fie însoțit de transferul sau de crearea de mijloace corespunzătoare (suficiente) de acțiune. Aceste mijloace sunt atât din categoria resurselor propriu-zise (materiale, financiare etc.), cât și de natură juridică, pentru asigurarea autorității și a autonomiei de decizie.

Descentralizarea funcțională presupune un transfer de competențe de la autoritatea centrală către o instituție publică. Acest transfer se realizează în mod concret prin servicii. Instituțiilor publice le este acordată personalitate juridică și sunt însărcinate să administreze un serviciu public. Chiar în situația în care aceste instituții administrează un serviciu de interes local, deci în cazul instituțiilor publice teritoriale, există elemente de diferențiere față de competențele rezultate pentru colectivitățile locale prin aplicarea principiului descentralizării teritoriale. Astfel, specializarea instituțiilor publice, al căror obiect de activitate, chiar polivalent, rămâne bine delimitat, se opune atribuțiilor de administrare generală a afacerilor locale de către colectivitatea teritorială. Pe de altă parte, consiliile deliberative ale colectivităților locale sunt alese prin vot universal direct, ceea ce nu este cazul pentru instituțiile publice teritoriale¹.

1.3.3. Principiul competenței

Potrivit acestui principiu, colectivităților teritoriale li se aplică o clauză generală de competență, care le recunoaște organelor deliberative și executive

---

¹ Jean Moreau - *Administration régionale, départementale et municipale*, Memento Dalloz, Paris, 1985, p. 5.

ale acestora – alese în mod democratic, prin vot universal și direct – puterea de a-și administra, ele însele, propriile afaceri locale.

Evident, în virtutea acestor competențe, în cadrul strategiilor de dezvoltare regională se stabilesc la nivelul unităților administrativ-teritoriale obiective de acțiune derivate atât din prioritățile naționale sau locale cât și din criteriile de performanță. Totodată, existența unor atribuții implică posibilitatea îndeplinirii acestora, deci, existența mijloacelor necesare (umane, materiale, financiare, suport juridic etc.).

Acesta este, de altfel, un principiu esențial al logicii acțiunii. În logica deontică, principiul este cunoscut în formularea «trebuie implică poate», cu interpretarea: « Existența unei prescripții care impune sau permite un anumit lucru presupune că subiectul (subiectele) prescripției poate (pot) să facă lucrul impus sau permis »¹.

Partajarea atribuțiilor între autoritatea publică națională și colectivitățile locale trebuie să răspundă unei idei generale potrivit căreia «nu se guvernează bine decât de departe, dar nu se administrează bine decât de aproape»².

Diferența fundamentală dintre administrația publică națională și colectivitățile secundare (inclusiv teritoriale) constă în aceea că «prima își definește ea însăși, în cadrul mecanismelor constituționale competențele și regulile de adoptare a propriilor acte»³, în timp ce activitățile celorlalte colectivități «nu se pot derula decât subordonându-se legilor și reglementărilor fixate de către puterea publică unitară»⁴.

În virtutea acestui fapt, colectivitățile locale trebuie să-și exercite competențele fără să lezeze regulile impuse de stat, iar pe de altă parte, legile generale de funcționare a economiei de piață restrâng cadrul acțiunii acestor colectivități, interzicându-le unele operații rezervate inițiativei private (în domeniul comerțului, industriei ș.a.).

În general, delimitarea sferei intereselor locale de cele care, fiind comune tuturor cetățenilor țării, sunt de competența statului - deci fac obiectul serviciilor publice naționale - se face prin reglementări juridice. La rândul lor, aceste reglementări sunt de competența organelor deliberative naționale. Însă această restricție care limitează acțiunea administrației locale este atenuată, într-o oarecare măsură, fie prin afirmarea unei clauze de competență generală, fie, așa cum se procedează în România, în conformitate cu *Legea administrației publice locale* nr. 69/1991 - prin prezentarea enumerativă doar a principalelor atribuții (art. 21 și art. 59) completată cu precizări permissive de forma: «Consiliul local are inițiativă și hotărâște, cu respectarea legii, în problemele de interes local, cu excepția celor care sunt date prin lege în competența altor autorități publice»

---

¹ Georg Henrik von Wright - *Normă și acțiune*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 129.

² Gérard Bélorgey - *Le gouvernement et l'administration de la France*, Librairie Armand Colin, Paris, 1967, p. 260.

³ Idem, p. 260.

⁴ Idem, p. 260.

(art. 21, alin. 1); «Consiliul local exercită și alte atribuții stabilite prin lege sau prin statutul comunei sau al orașului» (art. 21, ultimul alineat); «Consiliul județean îndeplinește și alte atribuții stabilite prin lege» (art. 59, ultimul alineat).

Principalele activități de competență consiliilor teritoriale vizează, pe lângă organizarea propriei structuri, cel puțin următoarele domenii:

- dezvoltarea economico-socială a localităților;
- urbanizare și amenajarea teritoriului;
- condițiile de locuit;
- transportul și alte elemente de infrastructură;
- formarea profesională;
- acțiuni sanitare, sociale și de cultură.

Modul concret în care se realizează transferul de competență spre diferite tipuri de colectivități teritoriale depinde de numărul de trepte ale organizării administrative. Regula generală este aceea a unei specializări, a afirmării unei vocații dominante, pentru fiecare nivel al structurii administrative. În cazul organizării pe trei niveluri, de exemplu:

- comună, oraș, municipiu;
- departament (raion);
- regiune,

specializarea se realizează prin accentul care se pune pe problemele de urbanism la primul nivel, sociale pentru departament și de dezvoltare economică pentru regiune. Dacă organizarea administrativă este structurată pe două niveluri, de exemplu:

- comună, oraș, municipiu;
- județ,

specializarea se realizează, în principal, prin recunoașterea vocației urbanistice la primul nivel, de stabilire a orientării generale a dezvoltării economice la cel de-al doilea și partajarea sarcinilor sociale între acestea.

În cazul României, în actuala perioadă de tranziție la economia de piață, tabloul general al competențelor administrației publice locale trebuie completat cu atribuțiile care decurg din necesitatea susținerii proceselor de reformă, în special în domeniul economic și administrativ, în sprijinirea creării și funcționării instituțiilor locale specifice economiei de piață, a proceselor de privatizare etc.

1.3.4. Principiul concurenței

Afirmarea acestui principiu la nivelul economiei în ansamblu are, în mod evident, implicații asupra elaborării strategiilor de dezvoltare regională. Aceste implicații se manifestă, în special, în sensul limitării sferei măsurilor de politică regională la cele compatibile cu mecanismele pieței, determinând, de asemenea, modul de partajare a competențelor între agenții economici implicați în procesele de orientare și susținere a programelor de dezvoltare.

Localizarea în teritoriu a activităților economice se face, cu preponderență, în virtutea interesului privat, mecanism în care, așa cum se cunoaște, obiectivul central îl constituie profitul.

Aplicarea acestui principiu, are, la nivel local, consecințe asupra modului de exercitare a atribuțiilor consiliilor teritoriale. Astfel, sfera de acțiune a acestora se retrage din domeniile rezervate inițiativei private sau, în condițiile în care coexistă pe o anumită piață (în general, în domeniul serviciilor pentru populație), mecanismele de reglementare a acestora sunt cele specifice piețelor concurențiale.

În condițiile unei economii descentralizate, deci multipolare (în sensul existenței unei pluralități de centre de decizie, activitate economică și gestiune, localizate la nivelul agenților economici independenți), atât statul cât și colectivitățile locale se constituie ca centre autonome de decizie pentru realizarea unor obiective de interes general sau local, deci ca agenți economici independenți, parteneri între ei și, totodată, parteneri ai capitalului privat.

Mai mult, consiliilor teritoriale (locale sau județene) le revin atribuții în sensul asigurării libertății comerțului și a concurenței loiale, a protejării și încurajării liberei inițiative.

Funcționarea efectivă a economiei concurențiale a relevat însă existența unor limite și eșecuri ale mecanismelor autoreglatoare ale pieței, manifestate, în special, prin apariția unor dezechilibre și diferențieri în ritmurile de creștere economică, a unor fenomene de subocupare regională a forței de muncă, poluarea mediului ș.a.

Pe de altă parte, aceste mecanisme funcționând în cadrul pieței și fiind, în esență, de natură economică, nu pot constitui un instrument eficient de influențare a producerii și distribuirii bunurilor și serviciilor care nu îmbracă integral formă comercială (apărarea națională, asigurarea securității bunurilor și persoanelor, educația, învățământul, asistența medicală, alte servicii publice).

Rolul de a atenua disfuncționalitățile și dezechilibrele teritoriale și de a interveni acolo unde mecanismele pieței sunt insuficiente revine atât administrației publice naționale, cât și administrației publice locale într-un proces complex de partajare a atribuțiilor, competențelor și resurselor, de asistență și sprijin reciproc.

Capitolul 2

OBIECTIVE ALE STRATEGIILOR DE DEZVOLTARE REGIONALĂ

Obiectivul tradițional al politicilor de dezvoltare regională îl constituie reducerea disparităților teritoriale, realizarea unui relativ echilibru între nivelurile de dezvoltare economică și socială a diferitelor zone din teritoriul național.

Pornind de la acest cadru general, obiectivele concrete ale strategiilor de amenajare a teritoriului național se raportează la problemele dezvoltării de ansamblu și la realitățile specifice cu care se confruntă fiecare colectivitate locală, ținând seama inclusiv de anumite situații conjuncturale. Evident, aceste obiective derivate au o dinamică specifică, modificându-se o dată cu schimbările produse pe cele trei axe principale:

1. realitățile specifice regiunii;
2. cadrul interregional și național (sau chiar internațional);
3. condițiile conjuncturale.

În acest context, având în vedere problemele concrete cu care se confruntă în actuala perioadă economia națională, la nivelul strategiilor de dezvoltare regională se impune ca un obiectiv prioritar susținerea teritorială a proceselor de restructurare și reformă economică și, în acest cadru, refacerea și stimularea capacității competitive a teritoriilor. De asemenea, ca obiective operaționale ale strategiilor de dezvoltare regională pot fi analizate cerințele care decurg din rezolvarea unor probleme cu caracter zonal (de natură ecologică, de conversie economică, de ocupare a forței de muncă, edilitar-gospodărești și de locuit etc.).

2.1. Atenuarea dezechilibrelor în dezvoltarea regională

Experiența elaborării strategiilor de dezvoltare regională în cazul diferitelor țări permite formularea unei reguli generale privind selecția obiectivelor majore.

Astfel, se poate afirma că, indiferent de experiența și nivelul instituțional la care se elaborează aceste strategii, *obiectivul clasic al oricărei politici de amenajare a teritoriului îl constituie atenuarea disparităților regionale*. Formularea concretă a acestui obiectiv în strategiile naționale de dezvoltare regională diferă doar prin sintagmele utilizate: *încurajarea unui proces de creștere economică și progres social mai bine echilibrat între regiuni* (Canada); *asigurarea unui echilibru satisfăcător între regiuni* (Danemarca); *asigurarea unei dezvoltări regionale echilibrate pe ansamblul țării* (Finlanda); *eliminarea dezechilibrului fundamental, esențial între nord și sud* (Italia); *ameliorarea echilibrului regional* (Japonia); *echilibrarea activităților în toată țara* (Norvegia); *asigurarea unei dezvoltări echilibrate în ansamblul țării* (Spania); *atenuarea dezechilibrului între regiunile mai*

puțin sau mai mult prospere (Marea Britanie)¹; reducerea disparităților regionale indezirabile prin încurajarea dezvoltării teritoriilor în care economia este defavorizată (Elveția)²; numai o politică de amenajare a teritoriului clară și fermă va permite evitarea riscului ca țara noastră să rămână la frontiera Europei dezvoltate și dezechilibrele între diversele părți din teritoriului național să nu se accentueze (Franța)³, aceasta deoarece însăși coeziunea țării presupune o dezvoltare echilibrată a teritoriului⁴.

Formulat în acești termeni, obiectivul clasic al strategiilor regionale, reducerea disparităților regionale și realizarea unui relativ echilibru între nivelurile de dezvoltare a zonelor din spațiul național, reprezintă un obiectiv-cadru care, pentru realizarea efectivă, presupune, pe de o parte, identificarea dezechilibrelor regionale, definirea naturii, a criteriilor și metodelor de măsurare a amplitudinii acestora și, pe de altă parte, stabilirea obiectivelor - căi de acțiune care concretizează și se subsumează scopului enunțat: atenuarea disparităților indezirabile.

Cunoașterea factorilor care prin acțiunea lor duc la accentuarea dezechilibrelor regionale sau la atenuarea acestor dezechilibre este utilă în proiectarea măsurilor de politică economică. Evident, proiectarea și aplicarea acestor măsuri presupune definirea exactă a disparităților regionale, a domeniului și a modului lor de manifestare. Se stabilesc astfel obiectivele - căi de acțiune care orientează activitatea de elaborare a strategiilor de dezvoltare teritorială.

Concret, în politicile regionale promovate de diferite țări se întâlnesc obiective din această categorie enunțate sub diverse forme: sprijinirea regiunilor în declin industrial pentru reconversia pe traiectorii viabile; susținerea renovării urbane sau rurale; echilibrarea cererii și ofertei de forță de muncă în zonele cu surplus sau deficit în acest domeniu; construirea sau îmbunătățirea infrastructurii; încurajarea aportului de capital și implantarea de obiective noi; accelerarea creșterii economice prin devierea unor cereri de resurse din zonele aglomerate spre zonele deficitare etc.

2.2. Susținerea teritorială a proceselor macroeconomice și a priorităților naționale

Selectarea obiectivelor politicii regionale într-o perioadă dată depinde, așa cum s-a arătat, de realitățile și preocupările fiecărei perioade parcurse în dezvoltarea economică. Acest fapt duce, printre altele, la constatări de genul:

¹ *Les politiques régionales; Perspectives actuelles*, OCDE, 1977, lucrare citată în: *Elemente de fundamentare a politicii regionale în condițiile actuale ale economiei românești*, Institutul de Prognostic Economică, Centrul de Informare și Documentare Economică, Institutul Național de Cercetări Economice, București, 1992, p. 14.

² *Politique concernant le marché du travail en Suisse: caractéristiques et problèmes*. Office fédérale de l'industrie, des arts et métiers et du travail, Berna, 1990, vol. 1, p. 212.

³ *La France, l'Europe. Le X-ème Plan*, Secrétariat d'Etat au Plan, La Documentation Française, Paris, 1989, p. 214.

⁴ *Idem*, p. 212.

«Recentele statistici naționale sau internaționale demonstrează o mutație evidentă: primul obiectiv tradițional al politicilor de amenajare a teritoriului - reducerea disparităților regionale - a trecut pe planul doi, subordonat în câteva cazuri unui obiectiv mai puțin global, dar mai imperios: mobilizarea pentru restructurare, pentru refacerea competitivității, pentru crearea de noi locuri de muncă»¹.

În acest context, având în vedere problemele concrete cu care se confruntă în actuala perioadă și în perspectiva pe termen scurt și mediu economia națională, considerăm că, la nivelul strategiilor de dezvoltare regională se impun ca obiective prioritare, pe de o parte, *susținerea teritorială a proceselor de restructurare și relansare economică*, flexibilizarea teritoriului, refacerea și stimularea capacității competitive a regiunilor și, pe de altă parte, *susținerea proceselor de integrare europeană*. În acest cadru, avem în vedere refacerea și stimularea capacității competitive a teritoriilor prin sprijinirea regiunilor în declin industrial pentru reconversia pe traiectorii viabile și prin susținerea renovării urbane și rurale, în primul rând prin dezvoltarea rețelei de localități (flexibilizarea teritoriului). De asemenea, ca obiective operaționale ale strategiilor de dezvoltare regională pot fi analizate cerințele care decurg din rezolvarea unor probleme cu caracter zonal, de natură ecologică, de conversie economică, edilitar-gospodărești și de locuit, sau care privesc echilibrarea cererii și ofertei de forță de muncă în zonele cu surplus sau deficit în acest domeniu, construirea sau îmbunătățirea infrastructurii, încurajarea aportului de capital și implantarea de obiective noi, accelerarea creșterii economice prin devierea unor cereri de resurse din zonele aglomerate spre zonele deficitare etc.

Remarcăm, de asemenea, faptul că susținerea rezolvării problemelor cu care se confruntă națiunea la un moment dat, inclusiv prin măsuri și obiective specifice domeniului politicii regionale, este un lucru obișnuit în politica economică a diferitelor state.

Astfel, de exemplu, în Belgia, fără a se renunța la obiectivul tradițional al politicilor regionale, «se încearcă să se creeze un echilibru judicios între zonele rurale și cele urbane și între regiunile puternic dezvoltate și cele slab dezvoltate, prin promovarea unor măsuri adecvate în domeniul finanțelor și amenajării teritoriului; adică se face tot ce este posibil pentru a elimina diferențele între condițiile de viață de la o regiune la alta și a influența totodată ocuparea spațiului»². Dar, în acest cadru se intenționează, în primul rând, luarea acelor măsuri care să favorizeze regiunile care se confruntă cu procese de depopulare și, mai ales, ca o problemă urgentă: «eliminarea dependenței strict unilaterale de una sau două ramuri de activitate, prin favorizarea diversificării aparatului de producție regional»³.

---

¹ Xavier G.J., J.L. Reiffers (coordonatori) - *Encyclopédie économique*, Paris, 1990, cap. 51 *Aménagement du territoire* (Gaudeman J.P.).

² *Politique concernant la marché du travail en Suisse: caractéristiques et problèmes*, Office fédéral de l'industrie, des arts et métiers et du travail, Berna, 1990, vol. I, p. 194.

³ Idem, p. 195.

Pentru Franța, se consideră că, în actuala conjunctură, principalul obiectiv care trebuie urmărit în domeniul strategiilor regionale este punerea în valoare a potențialului de dezvoltare a teritoriului național în spațiul european: «Primul obiectiv constă, în esență, în continuarea deschiderii teritoriului printr-un program vizând infrastructura cu finalitate europeană și dezvoltarea structurii urbane»¹.

De asemenea, este cunoscută prioritatea care se acordă în Germania reunificată susținerii dezvoltării landurilor din est.

În România, pe fondul dezechilibrelor regionale existente, agravarea crizei economice și sociale care însoțește procesul de restructurare și tranziție la economia de piață are consecințe asupra tuturor ramurilor și sectoarelor economice și asupra ansamblului teritoriului național și, ca atare, relansarea economică presupune acțiunea concertată a tuturor agenților, inclusiv a colectivităților locale.

Mai mult, actuala criză, chiar dacă se manifestă global, nu afectează în aceeași măsură toate activitățile economice și, în consecință, nici toate zonele țării. Or, dacă anumite activități puternic lovite de criză pot fi, eventual, eliminate și înlocuite cu altele, problemele care se ridică pentru zonele afectate sunt de altă natură și privesc procesele de reconversie și relansare economică.

În acest cadru, restructurarea implică o abordare pe cel puțin trei planuri: economic și social (identificarea proiectelor de dezvoltare); instituțional-administrativ și juridic.

2.3. Obiective ale strategiilor de dezvoltare regională în România

În România, pe fondul dezechilibrelor regionale existente, agravarea crizei economice și sociale care însoțește procesul de restructurare și tranziție la economia de piață are consecințe atât asupra sectoarelor economice cât și asupra ansamblului teritoriului național și, ca atare, relansarea economică presupune acțiunea concertată a agenților, inclusiv a colectivităților locale. Mai mult, actuala criză, chiar dacă se manifestă global, nu afectează în aceeași măsură toate activitățile economice și, în consecință, nici toate zonele țării. Or, dacă anumite activități puternic lovite de criză pot fi, eventual, eliminate și înlocuite cu altele, problemele care se ridică pentru zonele afectate sunt de altă natură și privesc procesele de reconversie și relansare economică. În acest cadru, restructurarea implică o abordare pe cel puțin trei planuri: economic și social (identificarea proiectelor de dezvoltare); instituțional-administrativ și juridic.

Pornind de la unele considerații generale similare celor prezentate mai sus, se apreciază² că principalele obiective ale actualei strategii de dezvoltare a teritoriului național vizează, printre altele:

- dezvoltarea socioeconomică echilibrată a regiunilor și zonelor țării;

---

¹ *La France, l'Europe. X-e Plan 1989-1992*, Secrétariat d'Etat au Plan, La Documentation Française, Paris, 1989, p. 214.

² *Studii de fundamentare a Planului de amenajare a teritoriului național*, Ministerul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, URBANPROIECT, București, 1992.

- ameliorarea cadrului de viață a locuitorilor (locuințe și dotarea acestora, serviciile publice pentru populație etc.);
- gestionarea resurselor locale și protejarea mediului;
- utilizarea rațională a terenurilor (în special a celor agricole și forestiere);
- corelarea selectivă a planurilor de dezvoltare sectorială în cadrul planurilor de amenajare a teritoriului, în funcție de impactul dezvoltărilor sectoriale asupra condițiilor de viață ale populației.

Trecând de la acest nivel general la concretizarea obiectivelor - căi de acțiune, este necesar să se țină seama de faptul că strategiile de dezvoltare regională trebuie să se înscrie în procesul global de restructurare în condițiile unui cadru legislativ incomplet, a deschiderii economiilor locale spre competiția internă și internațională și a manifestării unor tensiuni sociale amplificate de problemele tranziției.

Pornind de la principalele dezechilibre regionale a căror atenuare necesită o abordare la nivel național, obiectivele prioritare ale unei strategii de dezvoltare teritorială pe termen mediu și lung ar trebui să vizeze:

- a) dezvoltarea sistemului de transport și telecomunicații, integrarea acestuia în sistemele europene, pentru valorificarea avantajelor decurgând din poziția României la intersecția unor axe majore de comunicații nord-sud și euro-asiatice (modernizarea rețelei de drumuri și de transport feroviar, dezvoltarea și amenajarea sectorului românesc al Dunării în condițiile navigației transeuropene Rhin-Main-Dunăre ș.a.);
- b) gospodărirea rațională a resurselor de apă;
- c) protecția mediului, a zonelor naturale de valoare deosebită, redresarea ecologică a regiunilor cu probleme acute de poluare și de degradare a mediului, promovarea conceptului de dezvoltare durabilă;
- d) stimularea construcțiilor de locuințe, ameliorarea condițiilor de viață în cadrul localităților urbane și rurale (alimentarea cu apă, gaze naturale și energie electrică și termică, rețelele stradale, canalizarea, alte servicii publice locale);
- e) protejarea patrimoniului cultural și istoric;
- f) protecția populației și localităților împotriva dezastrelor naturale;
- g) atenuarea dezechilibrelor pe piața muncii;
- h) coordonarea cerințelor de dezvoltare a teritoriului și de localizare a activităților cu necesitățile de apărare națională.

Potrivit *Planului național de dezvoltare* a României, «deja s-au făcut pași importanți în fundamentarea unei noi concepții și a unei noi politici de dezvoltare regională"» (PNDR-2000), în sensul că «politica de dezvoltare regională în România a devenit o componentă importantă a *Programului Guvernului*», fiind definită «în concordanță cu noul concept dezvoltat în Uniunea Europeană și se înscrie în contextul mai larg al procesului de aderare la structurile europene».

Obiectivele fundamentale ale politicii regionale, cadrul instituțional, competențele diferitelor instituții implicate și instrumentele specifice ale politicii de

dezvoltare regională în România sunt stabilite prin Legea nr. 151/1998 privind dezvoltarea regională în România.

Obiectivul fundamental al politicii de dezvoltare regională, astfel cum a fost formulat prin lege, vizează reducerea disparităților regionale existente, în special prin stimularea unei dezvoltări echilibrate și prin accelerarea redresării acelor zone rămase în urmă din punct de vedere al nivelului de dezvoltare datorită circumstanțelor istorice, geografice, economice și politice precum și prevenirea apariției unor noi disparități și dezechilibre regionale.

Un alt obiectiv stabilit prin lege vizează *corelarea politicilor sectoriale ale Guvernului cu inițiativele și resursele locale și regionale, în scopul atingerii unei dezvoltări economice, sociale și culturale durabile a regiunilor.*

În cadrul politicii regionale promovate în România, un rol important îl are politica zonelor defavorizate, prin care de la bugetul de stat se susține dezvoltarea economică și socială a acelor areale geografice al căror nivel de dezvoltare este extrem de scăzut, fiind afectate de efecte negative atât ale procesului de restructurare economică cât și ale disponibilizărilor masive de personal. Scopul acestei politici este de a revitaliza economic acele zone, prin atragerea investitorilor.

Așa cum s-a arătat, procesul de restructurare care a însoțit tranziția spre economia de piață, a impus ca politica națională de dezvoltare regională să nu mai poată fi gândită numai în termenii diminuării discrepanțelor regionale. Acestui obiectiv i s-a alăturat un obiectiv mai general, acela de *sprijinire a restructurării economiilor regionale* (PNDR, 2000). De asemenea, potrivit aceluiași document (PNDR), în acord cu politica europeană de coeziune economică și socială, România promovează o politică regională care are ca *obiectiv general pe termen lung diminuarea decalajelor în dezvoltarea regiunilor și a zonelor țării.* Pe termen scurt, însă, politica regională este constrânsă să se axeze pe contracararea fenomenelor negative care apar în procesul de restructurare economică și îndeosebi industrială a țării.

În acest scop, obiectivele politicii regionale, urmărite, în principal, prin implementarea *Planului național de dezvoltare* sunt:

- crearea condițiilor pentru dezvoltarea capacității novatoare a comunităților teritoriale astfel încât comunitățile respective să fie capabile să dezvolte noi activități, care treptat să înlocuiască vechile activități nerentabile, ținând seama de faptul că, în actualele condiții, inițiativa și antreprenoriatul sunt premisele de bază ale dezvoltării regionale;
- sprijinirea regiunilor, a județelor, a zonelor sau a localităților în vederea dobândirii mijloacelor necesare pentru a deveni capabile să-și dezvolte o structură economică, socială și culturală de o calitate satisfăcătoare pentru a deveni atractive.

Se urmărește ca măsurile de politică regională să fie promovate – în cadrul instituțional creat prin conceperea regiunilor de dezvoltare – în concordanță cu principiile promovate de UE: concentrarea, programarea, subsidiaritatea și parteneriatul.

Potrivit *Programului național de preaderare*¹, obiectivele politicii regionale sunt stabilite în concordanță cu Legea privind dezvoltarea regională² – lege care, pe lângă obiective, stabilește cadrul instituțional, competențele și instrumentele specifice pentru realizarea politicii de dezvoltare regională în România. Aceste obiective generale ale politicii de dezvoltare regională din *Programul național de preaderare* sunt: diminuarea dezechilibrelor regionale existente, stimularea dezvoltării echilibrate, revitalizarea zonelor defavorizate, prevenirea producerii de noi dezechilibre, stimularea cooperării interregionale interne și internaționale care contribuie la progresul economic și social.

Tot în conformitate cu *Programul național de preaderare*, obiectivele strategice ale dezvoltării regionale în România vizează:

- promovarea mecanismelor economiei de piață în toate regiunile țării în vederea îmbunătățirii competitivității și realizării unei creșteri economice permanente;
- promovarea unei dezvoltări spațiale armonioase și a rețelei de localități;
- creșterea capacităților regiunilor de a susține propriul proces de dezvoltare;
- crearea șanselor egale în ceea ce privește accesul la informare, cercetare-dezvoltare tehnologică, educație și formare continuă;
- promovarea unor politici diferențiate conform unor particularități zonale;
- reducerea disparităților dintre județe, dintre mediul urban și cel rural, dintre zonele centrale și cele periferice;
- prevenirea apariției unor zone-probleme.

Instrumentul de fundamentare și aplicare a obiectivelor de politică regională este reprezentat de *Planul național de dezvoltare* (PND), document strategic care stabilește prioritățile de dezvoltare, finanțate din resurse interne și externe. PND reprezintă totodată documentul care fundamentează solicitarea României de sprijin financiar din partea UE, acordat prin cele trei instrumente de preaderare: PHARE, ISPA și SAPARD.

În ceea ce privește politica națională de dezvoltare regională, obiectivele strategice cuprinse în planul pentru 2002-2004 sunt ancorate pe următoarele axe:

- îmbunătățirea structurii economice regionale;
- îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii regionale și locale;
- dezvoltarea resurselor umane;
- dezvoltarea turismului;
- stimularea cercetării științifice, a dezvoltării tehnologice;
- dezvoltarea socioeconomică a spațiului rural.

Comparativ cu PND prezentat anterior (PNDR, 2000), PND 2002-2004 este un document mai cuprinzător de planificare strategică și de programare financiară a dezvoltării economice și sociale, integrate sectorial și regional, prin care se urmărește asigurarea coerenței dintre politicile sectoriale și cele regionale, în

---

¹ *Programul național de preaderare*, Guvernul României, septembrie 2001, cap. 4.6.3, p. 69.

² Legea nr.151/1998 privind dezvoltarea regională în România.

concordanță atât cu obiectivele strategice naționale de dezvoltare cât și cu cerințele Uniunii Europene.

PND 2002-2004 stabilește prioritățile politicii de dezvoltare regională pe termen scurt și pe termen mediu¹.

Priorități pe termen scurt (PNA, 2001, p. 246)

Realizarea unei politici naționale de dezvoltare regională care să coreleze obiectivele strategice sectoriale cu obiectivele regionale

În vederea îndeplinirii acestui obiectiv se are în vedere, ca măsură specifică, dezvoltarea resurselor umane; activitățile ce urmează a fi susținute prin aceasta măsură sunt orientate, în principal, spre:

- calificarea și recalificarea forței de muncă, activități ce vor duce la creșterea oportunităților de ocupare;
- îmbunătățirea capacității forței de muncă de a se adapta la cerințele economiei de piață;
- promovarea integrării sociale a grupurilor dezavantajate.

Priorități pe termen mediu (PNA, 2001, p. 246-247)

a) *Întărirea capacității instituționale a structurilor naționale și regionale implicate în elaborarea și implementarea politicii de dezvoltare regională*

În vederea realizării acestui obiectiv, vor fi implementate următoarele măsuri:

- sprijin pentru elaborarea planurilor și a strategiilor regionale; aceasta va duce la dezvoltarea capacității instituționale a agenților pentru dezvoltare regională, ca organisme profesionale, capabile să contribuie substanțial la dezvoltarea socioeconomică a regiunilor;
- consolidarea parteneriatelor regionale, cu scopul îmbunătățirii procesului de planificare regională;
- întărirea capacității MDP de a coordona și de a sprijini procesul de planificare regională, derulat de ADR-uri;
- sprijin pentru pregătirea și implementarea proiectelor de investiții în domeniul dezvoltării regionale.

b) *Realizarea unei politici naționale de dezvoltare regională, prin corelarea obiectivelor strategice regionale cu obiectivele naționale sectoriale*

Pentru îndeplinirea acestui obiectiv, sunt prevăzute următoarele măsuri:

- dezvoltarea sectorului privat, în special prin sprijinirea sectorului IMM; activitățile ce vor fi sprijinite prin această măsură sunt:
  - granturi pentru investiții directe în producție, orientate în principal către crearea de noi IMM-uri și microîntreprinderi și sprijinirea celor deja create;

---

¹ Potrivit *Programului național de aderare*, Guvernul României, iunie 2001, cap. 4.21, p. 244-247.

-
- servicii pentru IMM-uri (consiliere în vederea îmbunătățirii accesului la finanțare și la noi piețe, marketing și promovarea exportului, informații și comunicații, certificare în conformitate cu standardele tehnice și de calitate);
  - facilitarea accesului IMM-urilor la credite pe termen mediu și lung;
  - îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii regionale și locale, condiție esențială pentru dezvoltarea sectorului privat; activitățile prevăzute sunt:
    - ameliorarea infrastructurii regionale de transport prin întărirea legăturilor dintre poli economici și coridoarele paneuropene de transport, precum și prin ameliorarea drumurilor de acces către zonele economice;
    - dezvoltarea infrastructurii de susținere a afacerilor în scopul întăririi competitivității IMM-urilor (printr-un mai bun acces la tehnologii, servicii, piețe și informații);
    - reabilitarea zonelor afectate de poluare și protejarea zonelor cu potențial economic, dar vulnerabile din punct de vedere al mediului înconjurător (inclusiv zonele naturale și ariile cu potențial turistic);
  - îmbunătățirea formării profesionale inițiale; activitățile ce vor fi sprijinite prin această măsură sunt:
    - modernizarea standardelor și a curriculelor de formare profesională pentru meseriile solicitate ca urmare a restructurării industriale;
    - elaborarea unor curricule noi pentru profesiunile apărute;
    - adaptarea curriculelor și formării profesionale practice la noile forme de ocupare, prin dezvoltarea capacității antreprenoriale individuale și prin scheme flexibile de ucenicie bazate pe parteneriate între școli și întreprinderi (în principal, pentru sectoarele IMM și microafaceri);
    - reabilitarea clădirilor școlilor și dotarea cu echipamente pentru activități de calificare și formare profesională;
  - dezvoltarea serviciilor sociale în zonele de restructurare industrială; sunt avute în vedere următoarele activități:
    - investiții pentru crearea de servicii sociale pentru grupuri vulnerabile;
    - reabilitarea clădirilor și dotarea cu echipament specific (medical, social, pentru terapie de întreținere și reabilitare) a azilurilor-pilot pentru persoanele în vârstă;
  - dezvoltarea sectorului turistic, prin măsuri integrate, orientate către ameliorarea calității ofertei turistice. În acest sens:
    - vor fi utilizate scheme de granturi pentru investiții în turismul montan, cultural și rural;
    - va fi sprijinită promovarea potențialului turistic (din resurse bugetare), cu accent pe serviciile specifice operatorilor din domeniu.

Potrivit PND 2002-2004, un rol important în dezvoltarea regională îl are și *cooperarea transfrontalieră*. Obiectivul general al cooperării transfrontaliere este promovarea dezvoltării economice și sociale a regiunii prin punerea în evidență a posibilităților de cooperare. România a fost declarată țară eligibilă pentru

programele de cooperare transfrontalieră conform Regulamentului Comisiei Europene nr. 2760/1998. În acest cadru, proiectele prioritare pe termen scurt, mediu și lung, de la granița cu Bulgaria și cu Ungaria, stabilite de Comitetul Comun pentru Cooperare al UE, care vor fi finanțate din fondurile PHARE, sunt:

- îmbunătățirea infrastructurii de transport existente pe coridorul Trans-european IV (Dresda – Constanța – Thesaloniki – Istanbul) și IX (Marea Baltică – Marea Egee, pe sectorul București – Dimitrovgrad);
- promovarea protecției calității mediului, în special managementul resurselor de apă;
- circulația liberă a persoanelor, a bunurilor și a serviciilor în punctele de frontieră.

Capitolul 3

STRATEGII DE DEZVOLTARE REGIONALĂ PENTRU ROMÂNIA

3.1. Reguli generale privind elaborarea strategiilor regionale

Având ca punct de pornire ansamblul principiilor generale și al celor specifice elaborării studiilor teritoriale, în literatura de specialitate, dedicată problemelor privind politicile regionale și de amenajare teritorială, sunt analizate cerințele obligatorii la care trebuie să răspundă orice construcție a unei strategii de dezvoltare regională.

Astfel, se consideră că printre punctele fixe ale abordărilor prospective în domeniul dezvoltării teritoriale nu pot lipsi¹:

- a) definirea cadrului natural, a mediului economic, social, cultural și politic regional. Ca regulă generală, entitatea geografică trebuie să prezinte o anumită unitate fizică, iar cea culturală, economică și social-politică o suficientă comuniune de interese, astfel încât aplicarea strategiilor de dezvoltare teritorială să beneficieze de un cadru adecvat și de o acțiune convergentă, cu caracter complementar, în toate compartimentele activității umane;
- b) definirea unui sistem general de obiective în succesiune temporală (până la orizontul de timp fixat) și în structură sectorială. În acest cadru trebuie stabilită o ierarhie a priorităților (urgențelor) și definite criteriile de selecție a acțiunilor determinate, cu efect de antrenare, multiplicator. Într-o succesiune logică sunt analizate apoi posibilitățile de integrare a acestor acțiuni într-un ansamblu unitar;
- c) definirea metodelor și a mijloacelor de realizare practică a obiectivelor. Tot în acest context sunt desemnate instituțiile și organismele competente, care urmează să asigure coordonarea diverselor acțiuni care concură la realizarea obiectivelor;
- d) definirea condițiilor unei cooperări active și permanente a populației.

Evident, acestui corp metodologic i se adaugă elementele de originalitate care sunt determinate, în principal, de particularitățile problemelor analizate, dar și, în bună măsură, de caracteristicile grupului de studiu.

---

¹ de Lanversin J., 1970, *L'aménagement du territoire et la régionalisation*, Librairies techniques, Paris, p. 33.

3.2. Orientări recente în politicile regionale

Reducerea disparităților regionale în domeniul producției, a șomajului și a veniturilor constituie un obiectiv major al politicilor economice, deoarece atenuarea dezechilibrelor condiționează coerența națională sau, cel puțin contribuie la aceasta. Dar, reducerea disparităților nu este, în nici o țară unicul și, de multe ori, nici măcar principalul obiectiv al politicii regionale¹.

În noile abordări privind politicile regionale se pornește de la constatarea că: «Timpurile în care creșterea economică merge de la sine și în care politica regională trebuie doar să orienteze această creștere sunt astăzi depășite. Politica este acum chemată să promoveze creșterea economică în întreaga țară prin încurajarea competitivității și a capacității regiunilor de a se dezvolta prin ele însele»²

Se afirmă, de asemenea, că ar trebui să se acorde un sens mai larg conceptului de *disparități regionale*, avându-se în vedere faptul că, în accepțiunea tradițională, disparitățile urmărite în politicile regionale privesc numai nivelul producției, al veniturilor sau al șomajului. În condițiile economice și sociale actuale apar noi tipuri de dezechilibre, în special în ceea ce privește calitatea mediului, dotarea cu elemente de infrastructură, posibilitățile de educație, disponibilitățile de capital, accesul la competențe ș.a. Acestea din urmă sunt disparități *in amonte* și afectează cadrul global în care operează întreprinderile și autoritățile locale. Atenuarea disparităților respective permite întreprinderilor și autorităților locale să concureze de pe poziții egale cu administrațiile și instituțiile similare din alte regiuni naționale sau internaționale. De asemenea, se consideră că abordarea în politicile economice regionale a disparităților situate în amonte reprezintă un mijloc de eliminare a riscurilor de incompatibilitate între reducerea dezechilibrelor clasice și promovarea creșterii economice regionale: «Reducerea disparităților de potențial de dezvoltare (și nu de dezvoltare) este cu adevărat un mod de a favoriza creșterea»³.

O altă idee care apare în noile abordări privind politica regională este aceea că există disparități în dezvoltarea economică nu numai între diverse regiuni, ci chiar în cadrul aceleiași regiuni. În politica regională nu se poate porni doar de la premisa că există regiuni prospere care ar putea fi neglijate și regiuni în dificultate care au nevoie de sprijin în dezvoltare, deoarece, în realitate, există zone în dificultate în majoritatea regiunilor prospere și zone relativ prospere în multe regiuni în dificultate. În consecință, politica regională trebuie să devină de multe ori subregională și nu ar trebui să fie disociată de politica urbană.

---

¹ *Third Informal Meeting of OECD Ministers Responsible for Regional Policy* în: *Schriften zur Regionalpolitik und Raumplanung*, nr. 25/1994, OECD and Government of Austria Federal Chancellery, Viena.

² Prud'homme R., 1995, *Un nouveau modèle de politique régionale*, în: *Problèmes économiques*, nr. 24404, oct., p. 27-29, articol preluat din *L'Observator de l'OECD*, aprilie-mai.

³ Prud'homme R., *op.cit.*, p. 27.

Un alt obiectiv al politicii regionale este acela de a *facilita ajustările structurale și sectoriale*. Globalizarea, rapiditatea progresului tehnologic și schimbările profunde geopolitice sunt factori care antrenează dispariția sau intrarea în criză a unor activități, fenomen însoțit de apariția și dezvoltarea altora. Întreprinderile care trebuie să dispară sau să-și reducă activitatea sunt, desigur, localizate într-o anumită regiune și nu există nici un motiv ca întreprinderile care urmează să se dezvolte, în domenii viabile, să apară în același loc. Adică, dacă de restructurare poate profita economia în ansamblu, restructurarea poate să lovească puternic anumite regiuni. Această problemă este gravă mai ales pentru țările din Europa Centrală și de Est, unde amploarea ajustărilor structurale este incomparabil mai mare decât în țările dezvoltate din Europa de Vest.

În acest context, se demonstrează că ajustarea structurală, care trebuie încurajată la nivel local și regional – ca, de altfel, și la nivel național –, poate, dacă este prea brutală, să devină periculoasă¹. O economie locală este o concentrare de competențe specializate și de întreprinderi organizate în rețele, fiecare beneficiind de prezența altora. Dacă o mare întreprindere sau dacă majoritatea întreprinderilor dintr-un sector ar dispărea, un mare număr, dacă nu toate întreprinderile din vecinătate, ar suferi. Există astfel un risc major, să se creeze un cerc vicios care să ducă la prăbușirea întregii economii locale: rată înaltă a șomajului, risipă de competențe umane, subutilizarea infrastructurii. O intervenție sub forma politicii regionale – constând în acordarea de subvenții, construirea elementelor de infrastructură, realizarea unor programe de formare etc. – pot fi justificate pentru a împiedica sau atenua șocurile dramatice la nivel local sau regional.

În abordarea tradițională, politica regională revine guvernului (administrației publice naționale). În noile condiții, obiectivele politicii regionale sunt dificil de realizat fără o colaborare între autoritățile publice naționale cu autoritățile publice infranaționale, cu întreprinderile sau chiar cu alte țări. De aceea, în toate țările care promovează o politică regională activă, autoritățile locale și regionale au un rol-cheie în acest demers. Se afirmă faptul că autoritățile regionale reprezintă instituțiile cel mai bine plasate pentru a canaliza energiile locale și a determina locul specific ce revine fiecărei regiuni în context național și european, de exemplu din punct de vedere al structurii producției².

Întreprinderile private și, în special, întreprinderile mici și mijlocii joacă, la rândul lor, un rol important în politica regională. În abordarea clasică, politica regională era axată pe marile întreprinderi, chiar internaționale – în multe cazuri, din domeniul construcțiilor de mașini – și avea drept scop atragerea acestora în regiuni bine determinate. Acest tip de politică, aparținând abordării *exogene* este în declin, spre deosebire de politica *endogenă*, care pune accentul pe rolul care trebuie jucat în dinamica regională de creare și de dezvoltare a IMM locale. Adică,

---

¹ Prud'homme R., *op.cit.*, p.28.

² Benko G., Lipietz A., 1992, *Les régions qui gagnent*, Presses Universitaires de France, Paris, p. 36-37.

spiritul întreprinzător, mai degrabă decât intervenția masivă a statului, a devenit cheia dezvoltării regionale.

Se acordă, de asemenea, o atenție tot mai mare rolului jucat de organismele private de intermediere sau de cooperare – camere de comerț, bănci locale, centre de schimb de informații (private sau publice), organizații care oferă capital de risc, piețe pentru produse de bază, centre comerciale și expoziții.

Această nouă orientare nu neagă rolul administrației naționale în dezvoltarea regională. Guvernele au un rol important de jucat, în special în facilitarea și coordonarea acțiunii celorlalți agenți economici implicați: «guvernele au fost până acum soliștii și trebuie să devină dirijori»¹. Noul rol al administrației centrale este mult mai complex și, cu siguranță, nu mai puțin important decât în trecut. Acest rol înseamnă noi instrumente de politică regională.

În utilizarea concretă, majoritatea instrumentelor tradiționale de politică regională au provocat o decepție cvasigenerală². În special, subvențiile pentru întreprinderi – înainte unul dintre principalele mijloace de acțiune – sunt acum acuzate de ineficacitate, chiar de a avea efecte contrare scopului urmărit. Aceasta deoarece subvențiile au un efect demobilizator și pot crea o *cultură* a dependenței.

Primul instrument preconizat este *coordonarea*. Coordonarea verticală – între guvern și autoritățile regionale, între organizații internaționale și țările membre sau regiuni ale acestora, între stat și întreprinderi – poate lua numeroase forme. Astfel³, în Franța, contractele de plan, semnate de guvern și regiuni, definesc programele de dezvoltare și indică investițiile în infrastructură pe care cele două părți se angajează să le efectueze în următorii ani.

Există, de asemenea, o coordonare orizontală a activităților între diferite regiuni, sau mai general, o coordonare între instituții și organizații locale. În literatura de specialitate se apreciază că este nevoie, totodată, de coordonare orizontală a activităților pe plan național. Aceasta deoarece, chiar atunci când răspund unor considerații sectoriale valabile, politicile naționale sunt definite fără a lua în considerare impactul lor regional. Mai mult, în anumite condiții, politicile naționale ar putea să acționeze împotriva obiectivelor politicii regionale.

Alte instrumente vizează crearea unui mediu economic favorabil pentru activitățile întreprinderilor private și ale autorităților locale. În acest context, *infrastructura reprezintă un element extrem de important*. Infrastructura generală nu poate fi realizată de către întreprinderi, deoarece avantajele sunt dispersate. Mai mult, în numeroase cazuri, elementele de infrastructură fizică nu pot fi în întregime realizate de autoritățile locale și regionale din cauza efectelor induse de încadrarea într-o rețea și, de asemenea, deoarece în regiunile defavorizate autoritățile locale nu dispun decât de mijloace financiare limitate.

---

¹ Prud'homme R., *op.cit.*, p. 28.

² *Développement territorial et changement structurel. Une nouvelle perspective sur l'ajustement et la réforme*, 1993, OCDE, p. 38.

³ Benko G., Lipietz A., *op.cit.*, p. 63-64.

Un alt instrument al noii politici regionale constă în acordarea de consultanță și oferirea de informații. Întreprinderile, în special cele din regiunile în criză, sunt lipsite adeseori de informații, de exemplu asupra tehnologiilor și a piețelor. Piețele pot oferi doar o parte din aceste informații, astfel încât, cel puțin la începutul perioadei de dezvoltare, poate fi utilă completarea informațiilor printr-o intervenție a statului, prin consultanță oferită gratuit sau subvenționată. *Ajutoarele oferite pe piața muncii* fac parte din aceeași categorie. În practică, piețele locale ale muncii nu sunt întotdeauna eficiente, în parte deoarece oferta de mână de lucru competentă este adesea slab adaptată la cerere, dar și pentru că informațiile referitoare la ofertă și cerere circulă slab. Intervenția statului în formarea profesională poate facilita reconversia industriilor în declin.

Faptul că accentul este pus mai mult pe participarea autorităților locale și regionale decât pe intervenția administrației centrale are, fără îndoială, incidențe financiare. Regiunile defavorizate au resurse financiare puține. În absența unor transferuri compensatorii provenite de la bugetul central, aceste regiuni sunt dezavantajate din punctul de vedere al contribuției lor potențiale la susținerea dezvoltării. În aceste condiții, concurența între regiuni, dezirabilă în fond, poate să devină injustă în lipsa unui sprijin pentru regiunile defavorizate. Adică, independența în creștere a autorităților la nivel subnațional trebuie să fie însoțită de realizarea în cadrul bugetului național a unui sistem de transferuri în beneficiul autorităților locale și regionale defavorizate. Pe de altă parte, se afirmă că, deși sunt necesare transferuri importante pentru a compensa deficitul de finanțare din impozitele locale, transferurile excesive sunt periculoase deoarece acestea au un efect demobilizator pe plan local și regional și încurajează ineficacitatea.

Fixarea (compensarea) prețurilor constituie un alt instrument al politicii regionale. Ca principiu general, locuitorii și întreprinderile dintr-o zonă ar trebui, în toate situațiile când aceasta este posibil, să suporte costurile pentru bunurile și serviciile pe care le consumă, astfel încât, consumul local să fie plătit pe plan local. Această condiție este importantă mai ales pentru orașele mari unde avantajele de transport, servicii de protecție a mediului și de protecție socială sunt, în general, mai mari pentru întreprinderi și gospodării, dar unde și costurile sunt, de asemenea mai mari. Potrivit acestei abordări, costurile urbane nu trebuie să fie suportate de regiuni neurbane, defavorizate.

3.3. Scenarii prospective privind dezvoltarea regională

Scopul principal al elaborării scenariilor este acela de a *stimula și de a structura dezbaterile publice referitoare la perspectivele pe termen lung*. Potrivit opiniei generale, obiectivul vizat prin scenariile prospective este acela de a incita decidenții la reevaluarea ideilor lor preconcepute privind evoluțiile viitoare și de a reconsidera schemele intelectuale și normele la care răspund aceste idei, adică ceea ce se numește *carta mentală*. Mai concret, scenariile ar trebui să ajute decidenții să imagineze diferite variante de viitor, permițându-le să se pregătească mai

bine pentru momentele dificile și oportunitățile care pot să apară. Acesta este motivul pentru care multe astfel de încercări sunt denumite *scanări ale viitorului*.

Deoarece un studiu referitor la dezvoltarea economică regională pe termen lung în România ar trebui să pornească de la principalii factori care determină această dezvoltare, generarea și analiza unor variante prospective va fi realizată în consonanță cu diferitele teorii economice consacrate, care încearcă să explice evoluția economiei naționale, în ansamblu și economia regională, în special. Au fost, în acest context, analizate două perspective de dezvoltare care, combinate, dau o imagine relativ completă asupra factorilor dezvoltării economice.

Scenariul bazat pe perspectiva coordonării este fundamentat, în principal, pe ideile lui Keynes. Această teorie insistă asupra faptului că agenții economici dispun de o informație imperfectă și că viitorul este fundamental incert. Aceasta duce la anticipații schimbătoare și la comportamente instabile, care provoacă perturbații cumulative și o anumită miopie din partea agenților economici. În această optică, politicile anticiclice și diversele forme de cooperare între stat, patronat și sindicate pot reduce incertitudinea și pot duce la o ajustare colectivă la noile situații și la noile anticipații. Corectarea miopiei și eforturile de stabilizare pot da naștere în plus la o reglementare a pieței muncii și a pieței bunurilor, la o educație subvenționată sau gratuită și la ajutoare fiscale pentru cercetare-dezvoltare și investiții. Ratele de schimb fixe reduc incertitudinea pe piața specifică. Restricțiile în domeniul schimburilor internaționale sunt adesea interpretate drept favorabile pentru o țară luată individual, dar cooperarea între națiuni, materializată în acorduri de liber schimb, se dovedește, potrivit teoriei, benefică pentru toți.

Scenariul bazat pe perspectiva pieței libere care se inspiră din școala de gândire economică neoaustriacă, insistă asupra faptului că, într-o lume incertă cu informație incompletă, întreprinzătorii în stare de concurență, dotați cu viziuni diferite asupra prezentului și a viitorului, contribuie esențial la favorizarea progresului economic, fiind inspiratorii și organizatorii invențiilor și inovațiilor. Distrugerea creatoare, dorința de câștig și teama de pierdere, furnizează economiei de piață dinamica sa. Omul, în general, este considerat ca fiind plin de vitalitate, de creativitate și intuiție, trăsături care îi permit să beneficieze de rezultatele efortului propriu. Această abordare necesită un sistem de drepturi de proprietate dezvoltat, autonomie a sferei economice, impozite reduse și un sistem de securitate socială auster. Deoarece statul nu este mai bine informat decât indivizii și nu este corectat de piață atunci când adoptă decizii proaste, există o profundă neîncredere în ceea ce privește politicile publice. În domeniul comerțului internațional și a ratei de schimb, libertatea pieței este promovată fără rezerve.

Deoarece cele două teorii sunt într-o anumită măsură contradictorii, nu este posibil să se extragă o formulă univocă de reușită în dezvoltarea economică națională și/sau regională. Potrivit unor condiții concrete și în funcție de nivelul de dezvoltare, în evoluția istorică a diferitelor sisteme economice naționale, politica economică promovată a accentuat una sau alta dintre aceste abordări. Cu toate acestea, se consideră că, indiferent de teoria care la un moment dat fundamentează politica economică de dezvoltare, o constantă a progresului general este reprezentată de *inovația socială*. Inovația socială este definită ca fiind capacitatea

și voința indivizilor, a întreprinderilor și a guvernelor de a modifica în mod continuu formulele vechi de succes și de a stabili un nou echilibru între diferiții factori ai progresului economic din perspectiva noilor realități.

Pornind de la considerațiile generale de mai sus, sunt analizate calitativ două scenarii de dezvoltare regională precum și caracterul sustenabil sau nu, în diferitele contexte regionale, ale modelului de dezvoltare preconizat de fiecare dintre aceste scenarii. Analiza comparativă a oportunităților și a factorilor de blocaj pentru județele României, pornind de la caracteristicile pe care le presupune fiecare dintre modelele prezentate, este realizată în figurile din anexă.

3.3.1. Scenariul de dezvoltare regională bazat pe perspectiva coordonării

Scenariul de dezvoltare regională fundamentat pe perspectiva coordonării are ca punct de pornire teoria nekeynesiană. Deoarece informarea imperfectă nu permite formularea unor anticipații corecte, ci doar a unor anticipații schimbătoare, comportamentele instabile ale agenților economici pot provoca perturbații cumulative care necesită adoptarea unor politici anticiclice din partea statului. Elementele esențiale ale acestui model de dezvoltare sunt nivelul educației, starea infrastructurii, calitatea acțiunii publice, cooperarea între stat, patronat și sindicate, adaptabilitatea colectivă. Motorul dezvoltării îl constituie cooperarea între agenții menționați, cooperare care reduce incertitudinea și crește calitatea anticipațiilor, ducând la o adaptare și ajustare colectivă la noile situații apărute în economie. Rolul statului în acest proces este esențial.

Pentru aprecierea efectelor regionale ale unei politici economice bazate pe această teorie, este estimată (la fel ca și în celelalte două scenarii) starea principalilor factori de progres economic. Nivelul educației este estimat, la fel ca și în scenariul precedent după metodologia urmărită în calculul *indicatorului dezvoltării umane*. De asemenea, infrastructura este apreciată prin agregarea, cu ponderi egale, a indicatorilor normalizați privind suprafața locuibilă pe locuitor, densitatea rețelei de cale ferată, densitatea rețelei de drumuri și densitatea rețelei telefonice. Cooperarea dintre stat, patronat și sindicate este apreciată prin numărul conflictelor colective de muncă. Deoarece numărul conflictelor de muncă este un indicator de stare, au fost luate în considerare datele pentru perioada 1992-1998. Structura pe județe a acestui indicator a fost corectată cu structura populației ocupate.

În lipsa unui estimator corespunzător al adaptabilității colective, aceasta a fost estimată pornind de la adaptarea populației active pe piața muncii. S-a considerat că gradul de adaptare este cu atât mai mare cu cât rata șomajului este mai mică. De asemenea, calitatea acțiunii publice este estimată prin indicatorul dezvoltării umane, calculat pentru colectivitățile respective. Estimările calitative sunt prezentate figura nr. 1.

Indicatorii care măsoară factorii de dezvoltare regională au fost aduși prin transformări liniare în intervalul $[-2, +2]$, astfel încât -2 reprezintă situația cea mai nefavorabilă, iar $+2$ situația cea mai favorabilă. În figura următoare, intensitatea culorilor merge de la alb, pentru $+2$ la negru, pentru -2 .

Figura nr. 1

Scenariul bazat pe perspectiva coordonării

Sub rezerva corectitudinii estimatorilor folosiți pentru factorii de progres prevăzuți de acest model, afirmăm faptul că un asemenea model de dezvoltare ar favoriza, într-o oarecare măsură, Municipiul București și județele Argeș, Bihor, Cluj, Prahova, Timiș. Defavorizate ar rămâne județele Bistrița-Năsăud, Botoșani, Tulcea, Vaslui. Modelul de cooperare presupune intervenția activă a statului, inclusiv pentru sprijinirea dezvoltării regionale, în cooperare cu agenții economici locali.

3.3.2. Scenariul de dezvoltare regională fundamentat pe perspectiva pieței libere

Scenariul de dezvoltare regională fundamentat pe perspectiva pieței libere are ca punct de pornire teoria dezvoltată de școala de gândire economică neo-austriacă. Elementele esențiale ale progresului economic, potrivit teoriei respective, sunt autonomia sferei economice, inițiativa întreprinzătorilor, capacitatea economiei de a genera progres tehnic prin invenții și inovații, funcționarea liberă a mecanismului prețurilor și a piețelor specifice (piața bunurilor, piața muncii, piața

financiară - monetară și de capital, piața valutară). Motorul dezvoltării îl constituie concurența dintre întreprinzători, într-o economie care garantează dreptul de proprietate. Există o profundă neîncredere în ceea ce privește rolul statului și al politicilor publice.

În cazul în care dreptul de proprietate, libertatea de funcționare a piețelor și autonomia sferei economice sunt promovate în politica economică, acestea se aplică nediscriminatoriu în spațiul economic național; aprecierea efectelor regionale ale unui asemenea scenariu sunt analizate, chiar pornind de la informații incomplete, capacitatea de generare a progresului tehnic și înclinația (incitația) spre asumarea unei inițiative private. Inițiativa privată este estimată ca o medie ponderată pornind de la greutatea specifică a proprietății private din agricultură în totalul suprafeței agricole (coeficient de ponderare = 1) și numărul de întreprinzători particulari la 1000 de persoane (coeficient de ponderare = 2), la mijlocul anului 1997.

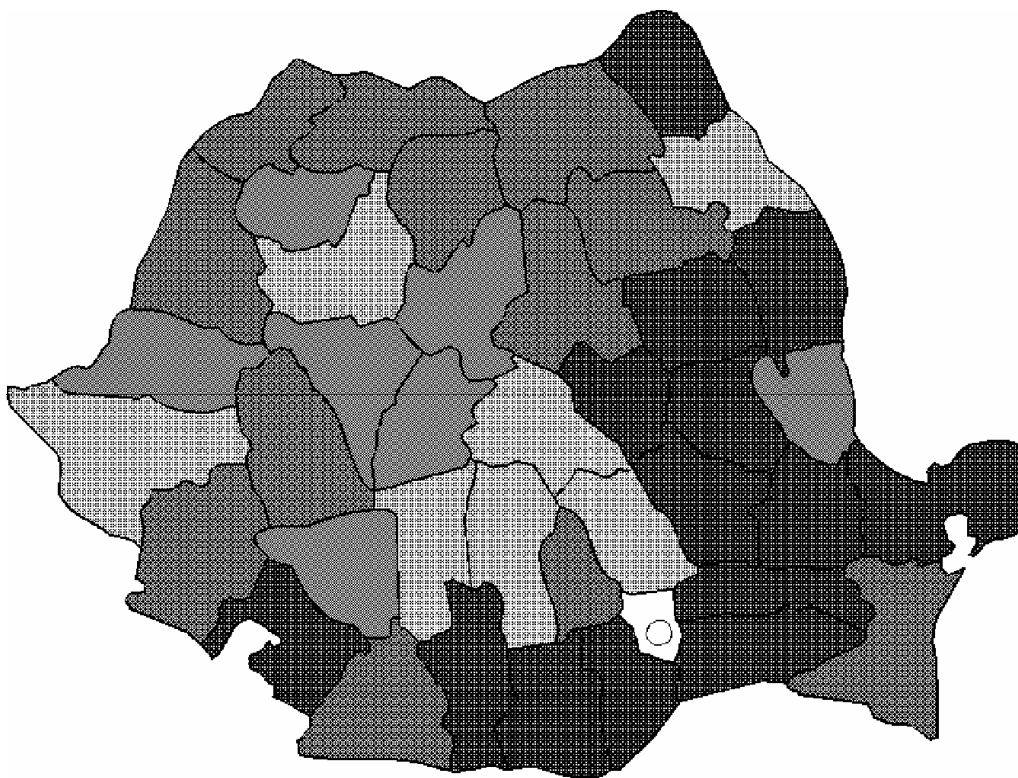
Potențialul de inovare este estimat prin numărul personalului din activitatea de cercetare-dezvoltare la 10 mii de persoane și indicele educației.

Promovarea în perspectivă a unei politici economice ale cărei principii de bază să fie fundamentate pe teoria dezvoltată de școala de gândire austriacă, inclusiv dezvoltările ulterioare ale acestei teorii, ar găsi în poziții favorabile mult mai puține regiuni decât modelele precedente. Fără modificări esențiale în starea regională a factorilor de dezvoltare preconizați de acest model al pieței libere, ar fi favorizat în dezvoltare Municipiul București și, într-o oarecare măsură, județele Cluj, Brașov, Prahova, poate chiar Iași și Timiș. Celelalte județe ar putea beneficia de un proces de dezvoltare doar dacă măsurile de liberalism economic ar duce la un progres economic general; acest progres economic, dezvoltat în poli de creștere menționați, s-ar difuza după ce ar atinge un anumit prag, în structurile teritoriale.

La fel ca în cazul scenariului precedent, indicatorii care măsoară factorii de dezvoltare regională, au fost aduși prin transformări liniare în intervalul $[-2, +2]$, astfel încât -2 reprezintă situația cea mai nefavorabilă, iar $+2$ situația cea mai favorabilă. În figura nr. 2, intensitatea culorilor merge de la alb, pentru $+2$ la negru, pentru -2 .

Chiar dacă sunt îndeplinite condițiile prezentate și chiar dacă *putem admite a priori că progresul economic nu se manifestă peste tot în același timp și că, atunci când își face apariția, forțe puternice acționează în sensul concentrării geografice a creșterii în jurul acestor puncte de pornire*, procesul de difuzare a dezvoltării dinspre poli spre periferie este incert și, în orice caz, parțial. Aceasta deoarece, așa cum se demonstrează în teoria polilor de creștere, pe lângă incertitudinea existenței pragului începând de la care forțele de difuziune devin dominante față de cele de polarizare, apare problema calității efectelor acestei difuziuni, operate dinspre poli spre restul zonelor.

Scenariul bazat pe perspectiva pieței libere

Apariția unor fenomene de filtraj a activităților, în procesul de difuziune a dezvoltării, poate duce la persistența dezechilibrelor. Regiunile dezvoltate acumulează întotdeauna elementele de valoare și au tendința de a împinge spre celelalte zone activitățile care devin la un moment dat incomode, activitățile în declin ș.a. De asemenea, zonele dezvoltate exercită și un proces de filtraj aplicat asupra fluxurilor de intrare, filtraj care are ca efect pierderea de competitivitate a zonelor rămase în urmă (de exemplu, o depopulare calitativă). Manifestarea combinată a acestor două procese poate duce la apariția unei anumite tendințe de perpetuare a opoziției dintre regiunile relativ dezvoltate (cu o mai mare capacitate de inovare, un nivel mai înalt de calificare și productivitate a forței de muncă și, drept urmare, cu venituri superioare pentru întreaga populație) și celelalte regiuni în care creșterea economică și sporirea ocupării se realizează, în primul rând, ca urmare a proceselor de descongestionare a zonelor dezvoltate. Aceasta înseamnă că, la nivel regional, chiar în cazul unui proces general de dezvoltare, tocmai calitatea unui asemenea proces poate duce la o anumită generalizare a persistenței dezechilibrelor și la o creștere cumulativă a inegalităților în dezvoltare, deoarece, în condițiile specifice modelului pieței libere, capacitatea superioară de

inovare și capacitatea concurențială a zonelor mai dezvoltate pot determina un tip de dezvoltare continuu polarizată.

Această prezentare a scenariilor relevă mai întâi faptul că evaluările regionale diferă considerabil: negative în toate cazurile pentru o serie de județe și mai degrabă pozitive pentru altele. În același timp nu există nici o singură regiune pentru care evaluarea este în întregime favorabilă și viitorul economic, în consecință, asigurat în totalitate. În acest cadru, analiza regională comparativă, pornind de la oportunitățile și slăbiciunile economice la nivel regional, poate fi interpretată ca un indicator al problemelor economice, sociale și politice importante ale fiecărei regiuni.

O a doua concluzie care se impune este aceea că, în majoritatea regiunilor, în ciuda diversității lor, trebuie consolidate elementele de dezvoltare din perspectiva pieței libere. Problema este de actualitate, în România, având în vedere procesul de reformă economică. De asemenea, pornind de la situația existentă în domeniile care constituie sarcini clasice ale administrațiilor publice naționale și locale, respectiv educație, infrastructură și sănătate ș.a., trebuie consolidate, în aceeași măsură, elementele specifice dezvoltării regionale din perspectiva coordonării.

Bibliografie

- Adams, F.G.; Brooking, C.G.; Glickman, N.J. - *Description et simulation d'un modèle économétrique régional: un modèle de l'Etat du Mississippi*, în lucrarea *Modèles régionaux et modèles régionaux-nationaux*, (coord. R. Courbis) - Actes du I^ee Colloque International d'Econométrie Appliquée, Nice, 6-7 février 1975, Edition Cujas, Paris, 1979.
- Ailenei, D., *Piața ca spațiu economic*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1999.
- Angelescu, C.; Jula, D. - *Timpul liber . Condiționări și implicații economice*, Editura Economică, București, 1997.
- Angelescu, C.; Jula, D.; Cetină I. - *Serviciile pentru populație și timpul liber*, Editura Politică, București, 1989.
- Apostol, P. - *Viitorul*, Editura Stiințifică și Enciclopedică, București, 1977.
- Atkinson, A.; Meager, N. - *Changing Working Practices: How Companies Achieve Flexibility to Meet New Needs*, National Development Office, London, 1986.
- Aydalot, Ph.: *Dynamique spatiale et développement inégal*, Economica, Paris, 1976.
- Aydalot, Ph. - *Economie régional et urbaine*, Economica, Paris, 1985.
- Bailly, A.S., Guesnier, B.; Paelinck, J.H.P.; Salles, A. - *Comprendre et maîtriser l'espace, ou la science régionale et l'aménagement du territoire*, GIP RECLUS, Montpellier, 1988.
- Bailly, A.S.; Holz, J.M.; Robert, A. - *Sur la validité actuelle de la théorie des lieux centraux*, în lucrarea: *Modèles en géographie et économie régionale*, J.H.P. Paelinck, Rotterdam, 1978.

- Barbut, M. - *Distribution de type parétien et interprétation des inégalités*, în lucrarea: *La modélisation confluent des sciences*, Edition de CNRS, Paris, 1990.
- Batey, P.W.J.; Rose, A.Z. - *Extended input-output models: progress and potențial*, în: *International Regional Science Review*, nr. 13-1/2/1990.
- Beaumont, P.M. - *Supply and Demand Interaction în Integrated Econometric and Input-Output Models*, în: *International Regional Science Review*, 13-1/2/1990.
- Beguın, H.; Thisse, J.F. - *An Axiomatic Approach to Geographical Space*, *Geographical Analysis*, vol 11, nr. 4/1979.
- Bell, D.N.F. - *Regional econometric modelling în UK: a review*, în: *Regional Studies*, nr. 27-8/1993.
- Benassouli, P.; Monti, R. - *La planification par scénarios: Le cas Axa France 2005*, în: *Futuribles*, no. 203, novembre 1995.
- Benko, G.; Lipietz, A. - *Les régions qui gagnent*, Presses Universitaires de France, Paris, 1992.
- Blaga, L. - *Spațiul mioritic*, în: *Trilogia culturii*, Editura Minerva, București, 1985.
- Botez, A. - *Euristică și structură în știință* (coordonator Angela Botez), Editura Academiei Române, București, 1978.
- Botez, M. (coordonator) - *Curs de prognoză*, Centrul de Informare și Documentare în Științele Sociale și Politice (CIDSP), Laboratorul de Cercetări Prospective al Universității București, 1976.
- Botez, M.; Celac, M. - *Sistemele spațiului amenajat - modelare, optimizare, previziune*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
- Boudeville, J.R. - *Aménagement du territoire et polarisation*, Genin, Paris, 1972.
- Boudeville, J.R. - *Les espaces économique*, Presses Universitaires de France, Paris, 1970.
- Boyer, R. - *La flexibilité du travail en Europe*, Edition Le Decouverte, Paris, 1986.
- Brunhes, B. - *L'Europe de l'emploi - Ou comment font les autres*, Les éditions d'organisation, Paris, 1994.
- Byers, J.D.; Peel, D.A. - *Forecasting Industrial Production Using Non-linear Methods*, în: *Journal of Forecasting*, vol. 14, nr. 4/july 1995, pag. 325-336.
- Carrère, P.; Fabre, R. - *Le modèle Simulation du Développement Régional (SDR) à moyen terme pour la France*, în lucrarea: *Modèles régionaux et modèles régionaux-nationaux*, (coord. R. Courbis) - Actes du IIe Colloque International d'Econométrie Appliquée, Nice, 6-7 février 1975, Edition Cujas, Paris, 1979.
- Cămășoiu, I.; Jula, D.; Jula, N. - *Economia sectorială*, Universitatea Ecologică București, 1996 (ediția a Ia), 1997 (ediția a IIa).
- Chauvel, L. - *Valeurs régionales et nationales en Europe*, în: *Futuribles*, nr. 20, iulie-august 1995.
- Chavance, B. - *Les reformes économiques a l'Est, de 1950 aux années 1990*, NATHAN, Paris, 1992.
- Chevallier, J.-C. - *Classification en analyse économique spatiale*, Ed. Cuyas, Paris, 1974.
- Chisholm, M.; Frey, A.; Haggett, P. (ed.) - *Regional Forecasting*, Butterworth, Londra, 1970.

- Christaller, W. - *Die zentralen Orte in Suddentschland*, Gustav Fischer, Verlag, Jena, 1933.
- Ciceri, M.-F.; Marchand, B.; Rimbart S. - *Introduction à l'analyse de l'espace*, Collection de géographie applicable, Masson, 1978.
- Ciciotti, E.; Alderman, N.; Thwaites, A. (eds.) - *Technological change in a spatial context*, Berlin: Springer Verlag, 1990.
- Claval, P. - *Eléments de géographie économique*, M.Th. Génin, Paris, 1976.
- Claval, P. - *La région: concept géographique, économique et cultural*, în: *Revue internationale des sciences sociales*, UNESCO, Ed. Erçs, Toulouse (Franța), nr. 112, mai 1987.
- Constantin, D.L. - *Modelul optim al creșterii regionale - de tip concurențial sau de tip generativ?*, în: *Tribuna economică*, nr.46/1994.
- Constantin, D.L. - *Previziune și politici regionale*, Buletin nr.8/1992, Comisia Națională de Prognoză, București.
- Courbis, R. - *Modèles régionaux et modèles régionaux-nationaux*, Actes du IIe Colloque international d'Econométrie appliquée, Nice, 6-7 février 1975, Edition Cujas, Paris, 1979.
- Dacey, M. - *Analysis of Central Place and Point Patterns by a Nearest - Neighbour Method*, Lund Studies in Geography, Department of Geography, University of Lund, C.W.K. Gleerup publishers, Lund, 1962.
- Demetrescu, M.C. - *Mecanisme decizionale în marketing*, Editura Politică, București, 1983.
- Derycke, P.-H. - *Economie et planification urbaines. 1/L'espace urbain*, Presses Universitaires de France, Paris, 1979.
- Derycke, P.H. - *Economie et planification urbaines*, Presses Universitaires de France, (deux tomes), Paris, 1979 și 1983.
- Desmireanu, I. - *Preocupări privind trecerea la noi abordări în cercetările din domeniul prognozei și planificării economice*, în: *Analale Institutului Național de Cercetări Economice*, anul I, vol.3., nr. 4-5/1991.
- Dixon R.; Thirlwall, A.P. - *A Model of Regional Growth Rate Differences on Kaldorian Lines*, în: *Oxford Economic Papers*, July, 1975.
- Dobrescu, E. - *Macromodels of the Romanian transition economy*, Editura Expert, București, 1996.
- Forden, D. - *Restructuring at the European Community Level: European Integration, Market Forces and Social Policy*, în: *Creative Tension*, W. Sengenberger & D. Campbell Ed. 1994.
- Fröge, X. - *Descentralizarea*, Editura Humanitas, București, 1991.
- Fremont, A. - *La région, espace vécu*, Presses Universitaires de France, Paris, 1976.
- Frenț, G.; Șuică-Neagu, P. - *Metode și tehnici de previziune utilizate în știința regională*, în: *Studii și cercetări economice*, nr. 11995, Academia Română, Institutul Național de Cercetări Economice .
- Friedmann, J.; Douglass D.: *Agropolitan Development Towards a New Strategy for Regional Planning in Asia*, UCLA Papers, Los Angeles, 1975.
- Friedmann, J. - *A General Theory of Polarized Development*, Hansen Ed., Los Angeles, 1972.
- Friedmann, J. - *The Spatial Organization of Power in the Development of Urban Systems*, Bourne & Simmons Eds., Los Angeles, 1978.

- Fujita, M.; Krugman, P.R. - *When is the Economy Monocentric? von Thünen and Chamberlin Unified*, în *Regional Science and Urban Economics*, vol.25, 1995.
- Fujita, M.; Thisse, J.F. - *Economics of agglomeration*, Ecole Nationale des Ponts et Chaussées, CERAS Discussion Paper 9215, 1995.
- Gaudemar, J.-P. - *Aménagement du territoire*, în: *Encyclopédie Economique*, Presses Universitaires de France, Paris, 1990.
- Gelauff, G.; Geurts, B.; de Jong, A.; Zalm, G. - *Les grandes tendances de l'économie mondiale: Un exercice de prospective néerlandais*, în: *Futuribles*, nr.5/mai 1995 (1re partie), nr.6/juin 1995 (Ilieme partie).
- Gendarme, R. - *L'analyse économique régionale*, Cujas, Paris, 1976.
- Goddard, J.B. - *Technology Forecasting in a spatial context*, în: *Revue d'Economie Régionale et Urbaine*, nr.3/1981.
- Godet, M. - *Crise de la prévision, essor de la prospective*, Presses Universitaires de France, 1977.
- Godet, M. - *De l'anticipation à l'action*, Dunod, Paris, 1991.
- Godet, M. - *L'avenir autrement*, Armand Colin, Paris, 1991.
- Godet, M. - *Remettre les pendules à l'heure sans les arrêter*, în: *Méthodes et outils de la prospective stratégique*, în: *Futuribles International*, nr. 9/septembre 1996.
- Godet, M.; Monti, R.; Meunier F.; Roubelat, F. - *La boîte à outils de prospective stratégique. Problèmes et méthodes*, Association internationale de prospective, Paris, septembre 1996.
- Goodspeed, T.J. - *Local income taxation: An externality, Pigouvian solution and public policies*, în: *Regional Science & Urban Economics*, vol.25, nr.3/june 1995, p. 279-296.
- Gora, M.; Padoa, F.; Schioppa, K. - *Mismatch Unemployment and Labour Hoarding*, în: *Eastern Europe: the Case of Poland*, Sixth Annual EALE Conference, Warsaw, 1994.
- Gordijn, H.; van Wissen, L. - *Demografie van bedrijven*, Planning, nr. 43/1994.
- Grefte, X. - *La décentralisation*, La Découverte, Paris, 1986.
- Gruber, A. - *La décentralisation et les institutions administratives*, Edition Armand Colin, Paris, 1986.
- Guesnier, B., Paelinck, J.H. - *Modélisation spatiale. Théorie et application*, Institut de Mathématique Economique, Librairie Universitaire, Dijon, 1987.
- Guigou, J.-L. - *Coopération Internationale et Développement par la Base*, în: *Le développement décentralisé - Dynamique spatiale de l'économie et planification régionale* (coordonator Bernard Planque), Centre d'économie régionale, Ed, LITEC, Paris, 1983.
- Hamilton, D. - *Theoretical and Practical Aspects of ex-ante Updating and Forecasting Input-Output Coefficients*, DP-27, Frasser of Allender Institute, University of Strathclyde, 1982.
- Harmelen, (van) T.; Laroui, F.; Van Burg, V. - *National study on costs of reducing greenhouse gas emissions: Linkage of bottom-up and top-down models*, Netherlands Energy Research Foundation, ECN Policy Studies, 1993.

-
- Harrigan, F. - *The sensitivity of output multipliers to alternative technology and factor market assumptions: a compatible general equilibrium analysis*, DP-90/4, Fraser of Allender Institute, University of Strathclyde, 1990.
- Haselen, H. van; Hols, M. - *RESEDA, een projectiemodel voor sociaal-economische gegevens ten behoeve van verkeersonderzoek*, Rotterdam: NEI, 1991.
- Hortog, J.; Theewes, J. - *Labour Market Contracts and Institutions*, Elsevier Science Publishers, Amsterdam, 1993.
- Hughes, G. - *Manpower forecasting: a review of methods and practice in some OECD-countries*, FAS/ESRI, Dublin, 1993.
- Ionescu, V.-R. - *Model previsional privind evoluția unui sistem socioeconomic regional*, Teză de doctorat, Academia de Studii Economice, București, 1996.
- Isard, W. - *Méthodes d'analyse régionale*, Dunod, 2 tomes, Paris, 1972.
- Jackson, J.E.; Thomas, A.R. - *Bank structure and new business creation lessons from an earlier time*, în *Regional Science & Urban Economics*, vol.25, nr.3/june 1995, pag. 323-354.
- Jacot, J.-H. - *Les transformations du travail vues par un économiste: régulation, convention ou institution?*, în: *Société du travail*, No. special: *Les énigmes du travail*/1994, La documentation Française, Paris, 1994.
- Jacquemin, A.; Wright, D. - *The European Challenges Post-1992 Shaping Factors Shaping Actors*, analiza critică a lucrării în: *Futuribles* nr.183/1994 și nr.195/1995.
- Jantsch, E. - *Proгноза tehnologica*, București, Editura Științifică, 1972.
- Jayet, H.; Puig, J.-P.; Thisse, F. - *Les enjeux économiques de l'organisation du territoire*, în: *Revue d'économie politique*, janvier-février 1996, lucrare preluată în: *Problèmes économiques*, nr. 2498 - 11 dec 1996.
- Jouvenel, B. (de) - *Progresul în om*, Editura Politică, București, 1983.
- Jouvenel, H. (de) - *Sur la démarche prospective, un bref guide méthodologique*, în: *Futuribles*, septembre, 1993 .
- Jula, D. (coordonator) - *Sistem de analize previzionale pentru fundamentarea strategiilor și programelor macroeconomice*, în: *Probleme economice*, nr.1/1995, Academia Română, Institutul Național de Cercetări Economice, Institutul de Prognoză Economică, Centrul de Informare și Documentare Economică, București.
- Jula, D. - *Consecințe ale dezechilibrelor regionale asupra proceselor de integrare economică*, în: *Analele Institutului Național de Cercetări Economice*, anul V, vol. 15, nr. 1-2/1995, Centrul de Informare și Documentare Economică, Institutul Național de Cercetări Economice, București.
- Jula, D. - *Dezechilibre în dezvoltarea economică din România și Spania*, în: *Probleme economice de perspectivă europeană*, Academia Română, Academia Regală a Doctorilor în Științe din Barcelona, sept. 1993, București.
- Jula, D. - *Economie regională*, Universitatea Ecologică București, 1996 (ediția a Ia), 1997 (ediția a IIa).
- Jula, D. - *Gestiunea resurselor naturale în condițiile economiei de piață*, în: *Probleme economice*, nr.7-8-9-10/1993, Academia Română, Institutul Național de Cercetări Economice.

- Jula, D.; Jula, N., - *Economie sectorială*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1999.
- Jula, D.; Ailenei, D.; Jula, N.; Gârbovean, A. - *Economia dezvoltării*, Editura Viitorul Românesc, București, 1999.
- Jula, D. - *Modelare, econometrie și prognoză*, Editura Fundației Ateneul Român, București, 2001.
- Kapstein, E.B.; Mils, M.C. - *Conversion militaire dans les régions russes*, în: *L'Observateur de l'OCDE*, nr.192, février-mars, 1995.
- Keeble, D (ed.) - *Centrality and Peripherality in the European Community*, Cambridge, 1983.
- Keynes, J.M. - *Teoria generală a folosirii mâinii de lucru a dobânzilor și a banilor*, Editura Științifică, București, 1974.
- Klaus, G. - *Cibernetica și societatea*, Editura Politică, București, 1966.
- Knudsen, D.C.; Barff, R. - *Shift-share analysis as a linear model*, în: *Environment and Planning A*, nr. 23/1991.
- Kurre, J.A.; Weller, B.R. - *Forecasting the local economy, using time series and shift-share techniques*, în: *Environment and Planning A*, nr. 21/1989.
- Laan, L. van der - *A review of regional labour supply and demand forecasting in the European Union*, Economic Geography Institute of Erasmus University, Rotterdam - Onderzoekspublikaties, 28, march 1995.
- Laan, L. van der; Scholten H., Knaap G.A. van der - *Structur en dynamiek van de (actieve) regionale beroepsbevolking*, DYAREB-eindrapportage. Den Haag/Rottredam: Rijksplanologische Dienst/Economisch-Geografisch Instituut EUR, 1990.
- Laan, L. van der, Vermeulen, M. (eds.) - *Onderwijs en arbeidsmarkt in de regio*, WRA-1; Delft: Eburon, 1994.
- Laan, L.van der; Vermeulen, M. - *Substitution and Regional Labour Markets*, Sixth Annual EALE Conference, Warsaw, 1994.
- Laborie, J.P.; Lamgumier, J.E.; Roo, P. - *La politique française d'aménagement du territoire de 1950 à 1985*, Documentation française, Paris, 1986.
- Lajugie, J.; Delfaud, P.; Lacour, R. - *Espace régional et aménagement du territoire*, Dalloz, Paris, 1985.
- Lange, T.; Shackleton, J.R. - *A Critical Assessment of Active Labour Market Policies*, Sixth Annual EALE Conference, Warsaw, 1994.
- Lantos, S. - *Valoarea euristică a previziunii științifice*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976.
- Lanversin, J. de - *L'aménagement du territoire et la régionalisation*, Librairies techniques, Paris, 1970.
- Leontief, W.; Strout, A. - *Analiza input-output multiregională*, în vol. *Interdependența structurală și dezvoltarea economică*, Macmillan & Company, Ltd. & St. Martin's Press, Inc., 1963. (lucrarea este preluată în: Leontief W. - *Analiza input-output*, Editura Științifică, București, 1970, p. 244-276).
- Lindsey, J.K.; Pratt, J.W.; Zeckhauser, R.J. - *Equilibrium with agglomeration economies*, în: *Regional Science & Urban Economics*, vol. 25, nr. 3, june 1995, p. 249-260.
- Lösch, A. - *Economics of Location*, Yale University Press, 1954.
- Malmerg, J.: *Human Territory*, Leiden Nijhoff, 1978.

- Mandelbrot, B. - *Les objets fractals*, Flammarion, Paris, 1975.
- Matteoccioli, A. - *Diversité régionale et cohérence nationale*, Economica, Paris, 1981.
- McDonald, J.F.; Osuji, C.I. - *The effect of anticipated transportation improvement on residential land values*, în: *Regional Science & Urban Economics*, vol.25, nr.3/june 1995, p. 261-278.
- Miceli, T.J.; Sirmans, C.F. - *Contracting with spatial externalities and agency problems. The case of retail leases*, în: *Regional Science & Urban Economics*, vol.25, nr.3/june 1995, p. 355-372.
- Moles, A.; Rohmer, E. - *Psychologie de l'espace*, Casterman, Paris, 1972.
- Molle, W.S.; Boeckhout, S.; Vollering, A. - *The RESPONS model: an operational two-level regional economic model for the Netherlands*, în: *Regional Studies*, 21-2/1987.
- Molle, W.S. - *Regional disparity and Economic Development in the European Community*, Saxon House, 1980.
- Moreau, J. - *Administration régionale, départementale et municipale*, Memento Dalloz, Paris, 1985.
- Myrdal, G., 1957 și 1963, *Economic theory and Underdeveloped Regions*, Duckworth, London (reeditată la Methuen, London).
- Myrdal, G. - *Economic theory and underdeveloped region*, Gerald Duckworth and Co. Ltd., London, 1957.
- Nicolae, V. (coordonator) - *Curs de previziune macroeconomică*, (lito) Academia de Studii Economice, București, 1992.
- Nicolae, V.; Constantin, L.-D. - *Încorporarea componentei spațiale în strategia dezvoltării durabile*, în: *Revista română de statistică*, nr. 9/1996.
- Nicolae, V.; Constantin, L.-D. - *Abordarea strategică a problematicii dezvoltării regionale*, în *Tribuna Economică* nr.50/1993.
- Nicolae, V.; Constantin, L.-D. - *Introduction to macroeconomic forecasting*, (lito), Academia de Studii Economice, București, 1994.
- Oates, W.: *Fiscal Federalism*, Harcourt, New York, 1972.
- Paelink, J.; Nijxamp, P.: *Operationnal Theory and Method în Regional Economics*, Saxon House, La Haye, 1976.
- Partenie, C.; Jula, D.; Constantin, L.; Pârlog, C.; Dinga, E. - *Institutions and regional labour markets in Romania*, Seventh Annual EALE Conference, vol.IV, Lyon, France, September 7-10, 1995.
- Patterson, K.D. - *A State Space Approach to Forecasting the Final Vintage of Revised Data with an Application to the Index of Industrial Production*, în *Journal of Forecasting*, vol. 14, nr. 4/july 1995, p. 337-350.
- Patterson, M.G. - *A note on the formulation of a full-analogue regression model of the shift-share method*, în: *Journal of Regional Science*, nr. 1-2/1991.
- Pecican, S.E. - *Econometrie*, Editura ALL, București, 1994.
- Perroux, F. - *Note sur la notion de pôle de croissance*, în: *Economie appliquée*, Paris, nr. 1-2, 1955.
- Perroux, F.: *Economic Space: Theory and Applications*, în: *Quarterly Journal of Economics*, nr. 64/1950.
- Perroux, Fr., - *Indépendance de l'Economie Naționale et Interdépendance des Nations*, Union Générale d'Éditions, Paris, 1969.
- Philippe, J. - *Crise et dynamique industrielle régional*, Colloque ADEFI, Paris, 1982.

- Pirrin, J.C. - *Le développement régional*, Presses Universitaires de France, Paris, 1975.
- Planque, B. (coordonator) - *Le développement décentralisé*, Presses Universitaires de France, Paris, 1983.
- Planque, B. - *Innovations et développement régional*, Ed. Economica, Paris, 1983.
- Planque, B. - *Le développement par les activités à haute technologie et ses répercussions spatiales. L'exemple de la Silicon Valley*, în: *Revue d'Economie Régionale et Urbaine*, nr. 5/1985.
- Planque, B. - *Une nouvelle organisation spatiale du développement*, în: *Le développement décentralisé*, Presses Universitaires de France, Paris, 1983.
- Poincaré, H. - *Știință și ipoteză*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986.
- Ponsard, C. - *Histoire des théories économiques spatiales*, Armand Colin, Paris, 1958.
- Popper, K. - *Logica descoperirii științifice*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
- Prebisch, R., - *Commercial policy in the Underdeveloped Countries*, în: *American Economic Review*, May, 1959.
- Prud'homme, R. - *Un nouveau modèle de politique régionale*, în: *Problèmes économiques*, nr.24404, oct.1995, articol preluat din: *L'Observator de l'OECD*, aprilie-mai 1995.
- Rajan, A.; Pearson, R. - *UK Occupation and employment trends to 1990: an employer-based study of the trends underlying causes*, London, Butterworths for the Institute of Manpower Studies, 1986.
- Roge, B. R. - *L'espace, règles du jeu*, în: *Espaces, jeux et enjeux*, Presses Universitaires de France, Paris, 1988.
- Sallez, A.: *Division spatiale du travail, développement régional polarisé et théorie de la localisation*, în: *Revue d'Economie Régionale et Urbaine*, nr. 1/1981.
- Sallez, A.: *Polarisation et sous-traitance. Conditions du développement régional*, Eyrolles, Paris, 1972.
- Sallez, A.: *Spatial Division of Labor and Plant Location in the Past Growth Poles Period*, în: *Europe*, World Academy of Art and Science, Philadelphia, 1980.
- Schultz, H.-D. - *Die deutschsprachige Geographie von 1800 bis 1970*, Berlin, 1980.
- Schwartz, P. - *La planification stratégique en prospective*, *Futuribles*, no. 176, mai 1993.
- Schwartz, P. - *The art of a long view*, Doubleday, New York, 1991.
- Seers, D., - *A Model of Comparative Rates of Growth of the World Economy*, în: *Economic Journal*, March, 1962.
- Sengerberger, W. - *Protection - Participation - Promotion: The Systemic Nature and Effects of Labour Standards*, W. Sengerberger & D. Campbell - Ed. Geneva, 1994.
- Stelder, T.M. - *Simultaneous i-o models: an alternative treatment of endogeneous investment*, The 34th European Congress of the Regional Science Association, Groningen, 1994.

-
- Stöhr, W.B. - *Center-down-and-Outward Development versus Periphery-up-and-Inward Development: A comparison of Two Paradigms*, I.I.V.R.S. University of Economics, Vienna, 1978.
- Stöhr, W.B. - *Selective self-reliance and endogenous regional development. Pre-conditions and constraints*, în: *Ungleiche Entwicklung und Regionalpolitik în Sdúdeuropa. Italien, Spanien, Portugal* (editori Nohlen, D.; Schultze R.O.) Bochum, Studienverlag Dr.N.Brockmeyer, 1985.
- Stöhr, W.B.; Todtling, F. - *Spatial Equity - Some Anti-Theses to Current Regional Development Doctrine*, Papers of the Regional Science Association, nr. 33/1977.
- Thirlwall, A., P., - *Growth and development* (6th Edition), Macmillan Press Ltd., Houndmills, Basingstoke, Hampshire and London, 1999.
- Thom, R.- *Stabilité structurelle et catastrophes. Essai d'une théorie générale des modčles*, în: *Structure et dynamique des systčmes* (sub redacția A. Lichnerowicz, Fr. Perroux, G. Gaddoffre), Maloine, Paris, 1976.
- Tiebout, C.M. - *An empirical regional input-output projection model: the state of Washington*, în: *Review of Economics and Statistics*, nr. 51-3/1980.
- Tirole, J. - *The Theory of Industrial Organization*, Cambridge, MIT Press, 1988.
- Tövissi, L.; Scarlat, E.; Taşnadi, A. - *Metode și modele ale analizei economice structurale*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979.
- Treyz, G.I. - *Regional economic modeling: a systematic approach to economic forecasting and policy analysis*, Boston: Kluwer Academic Publishers, 1993.
- Uytelinde, M.A.- *Linkage of Macroeconomic & Energy Sector Models*, Energy Models used in EU for CEECs in Transition, Netherlands Energy Research Foundation, ECN Policy Studies, October 1996.
- Văduva, I.; Stoica, M.; Odăgescu, I. - *Simularea proceselor economice*, Editura tehnică, București, 1983.
- Velthuisen, J.W. - *Scenario building in CGE-E3 models*, în: *Energy Models used in EU for CEECs în Transition*, Netherlands Enrgy Research Foundation, october 1996.
- Villeval, M.C. - *L'innovation organisationelle: créatrice ou destructrice d'emplois?*, Information et Commentaires, Lyon, 1994.
- Waddley, D. - *Restructuration regionale*, O.C.D.E., Paris, 1986.
- Wagle, B.V. - *A Regional Planning Model for Northern Economic Planning Region*, în lucrarea: *Modčles régionaux et modčles régionaux-nationaux*, (coord. R. Courbis) - Actes du Ile Colloque international d'Econométrie appliquée, Nice, 6-7 février 1975, Edition Cujas, Paris, 1979.
- Weaver, C. - *Le développement territorial par la base: vers une doctrine du développement territorial*, în: *Le développement décentralisé*, LITEC, Presses Universitaires de France, 1983.
- Wiener, N. - *Cibernetica*, Editura Științifică, București, 1967.
- Wilson, D.; Swisher, J. - *Exploring the gap; Top-down versus bottom-up analyses of the coast of mitigating global warming*, Enrgy Policy, 21(3), 1993.
- Wright, G. H. von - *Normă și acțiune*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982.

- Xavier, G.J.; Reiffers, J.L. (coordonatori) - *Encyclopédie économique*, Paris, 1990, cap. 51: *Aménagement du territoire* (Gaudeman J.P.).
- Zaman, G. - *Orientări doctrinare privind viitorul integrării europene*, în: *Studii și cercetări economice*, nr. 12/1995, Academia Română, Institutul Național de Cercetări Economice, 1995.
- * * * *Anuarul statistic al României*, Comisia Națională pentru Statistică, București, 1990-1996.
- * * * *Carta de la Torremolinos*, Conferința Europeană a miniștrilor responsabili cu amenajarea teritoriului, 20 mai 1983.
- * * * *Croissance, compétitivité, emploi. Les défis et les pistes pour entre dans le XXI siècle. Livre Blanc*, Commission Européenne, Office des Publications Officielles des Communautés Européennes, Luxembourg, 1994.
- * * * *Développement territorial et changement structurel. Une nouvelle perspective sur l'ajustement et la réforme*, OCDE, 1993.
- * * * *La France, l'Europe. X-e Plan 1989-1992*, Secrétariat d'Etat au Plan, La Documentation Française, Paris, 1989.
- * * * *La France, l'Europe. Le X-ème Plan*, Secrétariat d'Etat au Plan, La Documentation Française, Paris, 1989.
- * * * *La politique régional européenne en France*, DATAR, Documentation Française, Paris, 1987.
- * * * *Les politiques régionales; Perspectives actuelles*, OCDE, 1977, lucrare citată în: *Elemente de fundamentare a politicii regionale în condițiile actuale ale economiei românești*, Institutul de Prognostic Economică, Centrul de Informare și Documentare Economică, Institutul Național de Cercetări Economice, București, 1992.
- * * * *Management Relations -FACT FINDING REPORT*, Commission on the Future of Worker, Washington, 1994.
- * * * *Perspectives de l'emploi*, O.C.D.E., Paris, 1994.
- * * * *Politique concernant le marché du travail en Suisse: caractéristiques et problèmes*. Office fédérale de l'industrie, des arts et métiers et du travail, Berna, 1990, vol. 1.
- * * * *Politique sociale européenne*, Communautés Européennes - Commission, Luxembourg, 1993.
- * * * *Raport sur: Le rôle des stimulants à l'industrie dans la développement régional*, Organisation de Coopération et de Développement Economiques (OCDE), Paris, 1979.
- * * * *Raportul național al dezvoltării umane - România 1997*, coordonatori prof. univ. Ionete, C.; prof. univ. Wagner, P., București, 1997
- * * * *Réévaluation des politiques régionales dans les pays de l'OCDE*, OCDE, 1974.
- * * * *Regions Nomenclature of Territorial Units for Statistics*, Eurostat, Luxembourg, 1990.
- * * * *Studii de fundamentare a Planului de amenajare a teritoriului național*, Ministerul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, URBANPROIECT, București, 1992.

- * * * *The regions in the 1990^S*, Fourth periodic report on the social and economic situation and development of the Community, Commission of the European Communities, Brussels, Luxembourg, 1991.
- * * * *Third Informal Meeting of OECD Ministers Responsible for Regional Policy* in: *Schriften zur Regionalpolitik und Raumplanung*, nr.25/1994, OECD and Government of Austria Federal Chancellery, Vienna.